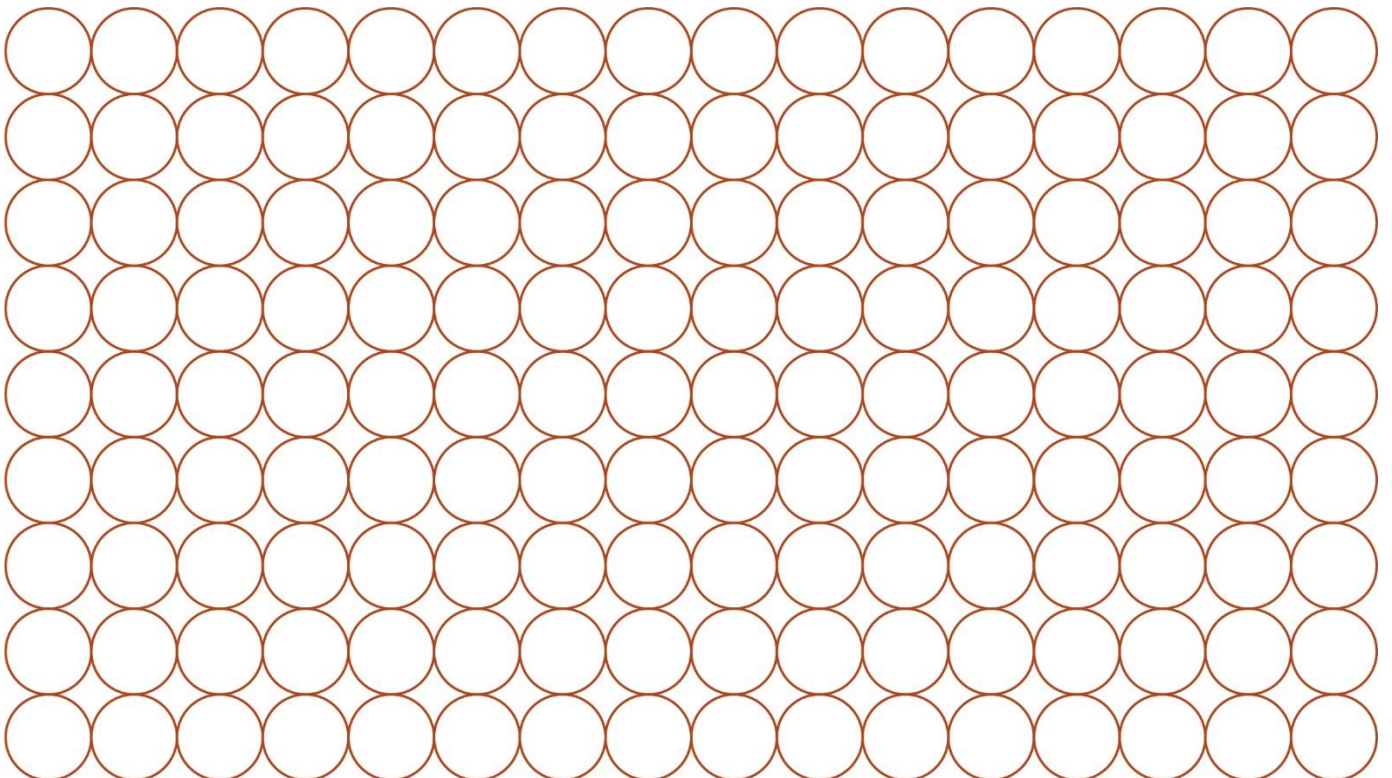

Kommentarmaterial till kursplanen i svenska som andraspråk

Grundskolan

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-500-9

Skolverket, Stockholm 2022

Innehåll

Inledning	4
Kommentarer till kursplanens syfte.....	8
Kursplanens långsiktiga mål	13
Kommentarer till kursplanens centrala innehåll	14
Läsa och skriva	15
Tala, lyssna och samtala	20
Texter.....	23
Språkbruk.....	27
Informationssökning och källkritik	30
Kommentarer till kursplanens bedömnings- och betygskriterier	32
Bedömnings- och betygskriterierna i ämnet svenska som andraspråk.....	33
Kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper i läsförståelse i årskurs 1	35
Kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper i årskurs 3	35
Betygskriterierna i årskurserna 6 och 9	37

Inledning

Till varje kursplan finns ett kommentarmaterial. Det riktar sig till lärare, rektorer och andra som är verksamma inom skolväsendet. Avsikten med materialet är att ge en bredare och djupare förståelse för de urval och ställningstaganden som ligger bakom texten i kursplanen. Materialet beskriver också hur det centrala innehållet utvecklas över årskurserna och vad lärare kan fokusera på när de gör bedömningar i relation till kriterierna för bedömning av godtagbara kunskaper och betygskriterierna.

Formuleringar som är hämtade direkt från kursplanen är genomgående kursiverade i texten.

Om skolämnet svenska som andraspråk

Kursplanen i svenska som andraspråk är skriven utifrån antagandet att en elev som börjat läsa svenska som andraspråk i grundskolans årskurs 1 och sedan läst det under hela sin grundskoletid, ska ha sådana kunskaper i svenska språket att hon eller han kan läsa ämnet svenska i gymnasieskolan. Kursplanen omfattar dock även undervisning av nyanlända elever som börjar i svensk skola i senare årskurser och ska lära sig svenska som ett nybörjarspråk. Kursplanen behöver således omsättas till elevernas olika nivåer i andraspråksutvecklingen.

Begreppet svenska som andraspråk

Begreppet andraspråk är allmänt vedertaget inom internationell språkforskning, där man talar om ”second language”. Med detta menas att individen har börjat utveckla ett eller flera språk och att denna primära språkliga och kulturella socialisation i ett senare livsskede möts av ett nytt språk i en miljö där det nya språket är officiellt språk.

Elever som läser svenska som andraspråk kan vara födda i Sverige eller ha anlänt någon gång före eller under sin skoltid. I sin primära språkliga och kulturella socialisation i andra länder eller i Sverige kan de ha utvecklat ett eller flera språk som brukar benämnas modersmål eller förstaspråk, oavsett antal. Många elever som läser svenska som andraspråk har kunskaper i flera språk. De kan till exempel ha fått undervisning på det officiella språket i ett land, men ha ett annat förstaspråk. Elevens språkliga repertoar kan med fördel användas i undervisningen för att tänka, kommunicera och lära. Elevernas flerspråkighet är också en viktig del av deras identitet, som ämnet svenska som andraspråk ska bidra till att främja.

Svenska som andraspråk i jämförelse med svenska

Skolämnet svenska som andraspråk har samma timantal som ämnet svenska. En elev får antingen undervisning enligt kursplanen i svenska eller kursplanen i svenska som andraspråk. Det går alltså inte att läsa en blandning av de båda kursplanerna. Svenska som andraspråk är inte ett lättare ämne än svenska. Däremot finns det en del inslag som skiljer sig åt mellan ämnena, eftersom undervisningen i svenska som andraspråk utgår från ett andraspråksperspektiv.

Ämnena svenska som andraspråk och svenska har till stora delar samma syften, då målet med grundskolan är att alla elever ska kunna göra aktiva och väl avvägda framtidsval när det gäller både vidare utbildning och arbete. Förutsättningarna för elevernas utveckling av det svenska språket är däremot

olika beroende på om det är ett första- eller andraspråk som ska utvecklas. Undervisningens innehåll och genomförande kan därför se olika ut. Exempelvis behöver undervisningen i svenska som andraspråk, till skillnad från undervisningen i ämnet svenska, även ge eleverna möjlighet att utveckla sådana grundläggande färdigheter i svenska språket som elever med svenska som förstaspråk redan har tillägnat sig före skolstarten. Dessutom behöver undervisningen i svenska som andraspråk i högre grad än i ämnet svenska ge eleverna möjlighet till interaktion och färdighetsträning, muntligt och skriftligt, i naturliga kommunikationssituationer och meningsfulla sammanhang. Meningsfulla sammanhang innebär att den färdighetsbaserade undervisningen kombineras med och utgår ifrån ett varierat ämnesinnehåll, via exempelvis skönlitteratur, sakprosa och andra typer av texter. På så sätt kan undervisningen också vidga elevernas erfarenheter, erbjuda estetiska upplevelser och ge möjlighet till reflektion och personlig utveckling.

I svenska som andraspråk utgår undervisningen från ett andraspråksperspektiv, vilket innebär att den medvetet möter de behov som elever med ett andraspråk under utveckling kan ha. Undervisningen behöver knyta an till elevernas erfarenheter och referensramar samt beakta elevernas hela språkliga repertoar, exempelvis genom att låta elevernas flerspråkighet komma till uttryck och vara en resurs för meningsskapande och lärande och för att främja utveckling av det svenska språket. Ett andraspråksperspektiv innebär även att läraren behöver följa elevens andraspråksutveckling över tid och anpassa undervisningens form och innehåll till olika stadier i andraspråksutvecklingen.

Andraspråksutveckling i jämförelse med förstaspråksutveckling

Att utveckla ett andraspråk är en dynamisk process, där den som lär sig aktivt prövar sig fram i det nya språkets regelsystem. Man talar om ”interimspråk” eller ”inlärarspråk” om det språk som är under utveckling och som därför innehåller olika andraspråksdrag. Andraspråksdrag i elevens kommunikation visar sig på olika sätt beroende på hur utmanande uppgiften är och var i andraspråksutvecklingen eleven befinner sig. När eleven använder mer komplexa formuleringar och vid innehållsligt och tankemässigt utmanande situationer och uppgifter kan andraspråksdragen bli mer uttalade. Några exempel på typiska andraspråksdrag är felaktiga böjningsändelser, överanvändning av vanligt förekommande ord, inkorrekt ordföljd och enkelhet i meningsbyggnad. Andraspråksdrag visar sig också som begränsningar gällande precision och djup i ordförrådet samt lägre grad av språklig variation. Att utveckla ett andraspråk handlar dock inte bara om att utveckla grammatik och ordförråd, utan också om att i allt högre grad kunna anpassa sitt språk till situation, syfte och mottagare. En annan viktig del är att utveckla kommunikativa strategier som man kan använda om man inte kan uttrycka exakt det man vill.

När man utvecklar ett förstaspråk tillägnar man sig först basen i språket. Språklig bas är ett begrepp som används för grundläggande kunskaper om språkets ljudsystem, ordförråd och grammatik. Här ingår också språkförståelse och att kunna använda språket i olika vardagliga sammanhang. Medan elever med svenska som förstaspråk kan bygga vidare på den språkliga bas de har med sig när de börjar i skolan, behöver elever med svenska som andraspråk utveckla en språklig bas på svenska, parallellt med att de utvecklar läs- och skrivförmåga samt det mer formella och ämnesspecifika språk som används i skolan.

Språket i skolans olika ämnen ställer andra krav på språkförmågan än vardagslivet gör. För att betona detta används ofta begreppen ”vardagsspråk” när man menar språk i vardagliga sammanhang och ”skolspråk” eller ”ämnesrelaterat språk” när man syftar på det språk som krävs för att utveckla olika kunskaper och förmågor i skolans ämnen. Ju högre upp i skolåren, desto högre blir kraven på abstraktionsförmåga, i såväl tänkande som språkhandling. Vissa elever som läser svenska som andraspråk kan behärska svenska språket väl i vardagliga sammanhang, men ändå ha behov av att utveckla det språk som används i skolans ämnen. Andra elever kan behöva utveckla såväl vardagsspråk som skolspråk på svenska.

Kommentarer till kursplanens syfte

Syftestexten riktar sig till läraren och beskriver de övergripande målsättningar som ska gälla för undervisningen i det aktuella ämnet. Syftet är därför en viktig del när lärare planerar och genomför undervisningen. Syftestexten avslutas med ett antal långsiktiga mål som avgränsar de delar av syftet som ligger till grund för bedömnings- och betygskriterierna.

Skillnader i syftet med svenska som andraspråk jämfört med svenska

Syftet med svenska som andraspråk skiljer sig i några avseenden från syftet med ämnet svenska. I svenska är ett syfte att undervisningen ska bidra till att eleverna får möta de nordiska grannspråken och de nationella minoritetsspråken (finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska), och att de ska utveckla kunskaper om det svenska språkets historia. I syftet för svenska som andraspråk nämns inte detta, eftersom det har varit viktigt att med hänsyn till undervisningstiden begränsa vad ämnet ska behandla.

I stället tar syftet upp att undervisningen i svenska som andraspråk ska utgå ifrån ett andraspråksperspektiv. Elever som läser svenska som andraspråk ska ges möjlighet att utveckla strategier för att lära sig språk och för att stödja den egna kommunikationen, kunskap om uttal, ord och begrepp samt språkliga strukturer som är utmanande då man utvecklar svenska som ett andraspråk. I svenska som andraspråk är det också viktigt att lägga mycket undervisningstid på muntlig interaktion, läsande, läsrelaterade aktiviteter och skrivande.

Tänka, kommunicera och lära

Ämnet svenska som andraspråk har ett stort ansvar för elevernas språkutveckling, för deras möjligheter att utveckla sitt tänkande och lärande och för deras förståelse för sig själva och andra människor. Redan i första meningen slår kursplanen fast att språket är ett *redskap för att tänka, kommunicera och lära*. Påståendet bygger på de teorier som menar att människans språk ger henne möjligheter att synliggöra och utveckla sina tankar. På så sätt är språket alltså betydelsefullt för tankeutvecklingen och lärandet, i både skolan och livet i stort. Språket utvecklas i samspel med andra, och med hjälp av språket skapar vi vår identitet, förstår oss själva och andra och har möjligheter att ingå i gemenskaper med andra.

Språkförmågan påverkar också individens möjligheter att leva och verka i ett samhälle som kännetecknas av förändringar och där det ställs stora krav på förståelse och flexibilitet. Syftets skrivning *att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer,*

livsåskådningar, generationer och språk möts vill peka på att svenska som andraspråk, liksom de övriga språkämnen, har som ett av sina viktigaste uppdrag att ge eleverna möjlighet att utveckla relationer till sin omvärld.

Språket förändras och utvecklas kontinuerligt, och dagens arenor för språklig och social interaktion kommer sannolikt att se annorlunda ut i framtiden. Skolans uppgift är att förbereda eleverna för att leva i ett föränderligt samhälle där värderingar och kulturer möts, och ge dem redskap för att kunna vara delaktiga och agera i samhällsfrågor av olika slag. Allt detta ska rymmas inom ramen för ämnet svenska som andraspråk.

Kunskaper i och om språket

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Så inleds syftestexten för ämnet svenska som andraspråk och här slår kursplanen fast att en av ämnets huvudsakliga uppgifter i skolan är att ge eleverna de språkkunskaper de behöver.

Att ha kunskaper **i** ett språk innebär till exempel att vara så trygg och säker i sin språkanvändning att man kan anpassa sitt uttryck till situation och mottagare. För elever som håller på att utveckla svenska som andraspråk kan det också innebära att våga använda svenska språket i situationer som är utmanande för den språkliga förmågan, trots att de inte är säkra på att det blir språkligt korrekt. I kursplanen är detta formulerat som att eleverna ska få *tilltro till sin språkförmåga och kan och vågar uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften*. Kunskaper i ett språk innefattar också lusten och glädjen i att behärska språket så att man kan ta del av litteratur, film, teater och andra språkliga estetiska sammanhang.

Att ha kunskaper **om** ett språk innebär att man dessutom vet hur språket är uppbyggt och kan diskutera olika sätt att bygga en text eller andra språkliga uttrycksformer. Det innebär också att kunna formulera sig i tal och skrift på ett sätt som följer språkliga normer.

Det är främst genom undervisningen i svenska som andraspråk dessa kunskaper ska utvecklas och befästas hos eleverna, så att de kan använda sitt språk med framgång i olika sammanhang. Kunskaper i och om språket skapar en trygghet som kan bidra till att eleverna vågar delta i diskussioner och argumentera för sina åsikter. En språklig trygghet kan också bidra till att eleverna med hjälp av språket kan vrida och vända på sina tankar för att på så sätt få nya infallsvinklar.

I syftestextens första stycke kopplar texten också tillbaka till den för alla språk övergripande formuleringen om språkämnenas ansvar för att eleverna ska få *möjlighet att utveckla sitt svenska språk för att tänka, kommunicera och lära*. Det betyder att eleverna inom ramen för undervisningen i svenska som andraspråk ska utveckla ett så rikt språk som möjligt, ett språk som också gör det möjligt för dem att studera vidare i gymnasieskolan och efter gymnasiet.

Resten av stycket är unikt för ämnet svenska som andraspråk. Där anges först att undervisningen ska utgå från ett andraspråksperspektiv. Det innebär att den medvetet knyter an till elevernas erfarenheter och referensramar samt beaktar elevernas hela språkliga repertoar, exempelvis genom att låta elevernas flerspråkighet komma till uttryck och vara en resurs för meningsskapande och lärande och för att främja utveckling av det svenska språket. Ett andraspråksperspektiv innebär även att läraren behöver följa elevens andraspråksutveckling över tid och anpassa undervisningens form och innehåll till olika stadier i andraspråksutvecklingen. Det är också viktigt att eleverna görs medvetna om *olika strategier för att stödja den egna kommunikationen* när de upplever att språket inte räcker till. Det kan till exempel handla om olika sätt att be om förtydliganden, att använda andra språk som resurs eller om betydelsen av kroppsspråk. På så sätt kan de medvetet välja att hantera olika språkliga situationer för att förstå eller bli förstådda.

Elever som läser svenska som andraspråk behöver också utveckla *strategier för hur man lär sig språk*. Exempel på sådana strategier är att kunna dela upp ord för att undersöka deras betydelse eller att kunna använda lexikon, bildsök och översättningstjänster på ett relevant sätt. Strategier för att lära sig ett språk kan också innebära att lägga märke till hur olika ord, uttryck och sätt att uttrycka sig på fungerar i olika kommunikationssituationer. Det kan även handla om strategier för att ta sig igenom texter och förstå på ett översiktligt sätt även om man inte förstår alla ord i texten.

En grundläggande förutsättning för att undervisningen ska leda till god språkutveckling är att den erbjuder rika möjligheter att i meningsfulla sammanhang kommunicera och interagera med andra i både *tal och skrift*. Eleverna ska då inte hindras av att de inte alltid uttrycker sig enligt språkliga normer. Kursplanens formulering att eleverna ska *stimuleras att utveckla och uttrycka komplexa tankar utifrån sin kunskapsnivå och sina språkliga resurser* innebär att eleverna behöver få ett åldersadekvat, stimulerande och utmanande innehåll i undervisningen. De behöver mötas av höga förväntningar och mycket stöttning snarare än förenkling, till exempel när det gäller vilka texter som används i undervisningen. Utifrån detta innehåll ska de få formulera sig i tal och skrift *utan att det ställs för tidiga krav på språklig korrekthet*. Krav på korrekthet när undervisningsinnehållet är utmanande eller när eleven utmanar sig själv vad gäller innehåll, tanke och språk riskerar att resultera i att eleven väljer att kommunicera med ett enkelt språk och innehåll för att säkerställa att det blir språkligt korrekt, vilket inte är språkutvecklande och kan leda till att eleven tystnar. Därför behöver kraven på språklig korrekthet relateras till elevens nivå i andraspråksutvecklingen, men också till den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten i det eleven uttrycker.

Läsa och skriva

Att kunna läsa och skriva är en självklar del av den språkförmåga som eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att utveckla sin förmåga att ta del av olika texter och skapa egna texter i olika sammanhang och för olika syften. Ett syfte med undervisningen är därför att de ska få lära sig att uttrycka sig *i olika slags texter och genom skilda medier*. Eleverna ska inte bara få utveckla sin förmåga att *skapa* texter utan även att *bearbeta* dem, något som är viktigt för att klara de krav som ställs på skrivandet i vidare studier och i arbetslivet.

Digitaliseringen påverkar våra former för kommunikation och våra möjligheter till samverkan kring texter. Eleverna behöver därför *ges möjlighet att kommunicera i digitala miljöer med interaktiva och föränderliga texter*, så att de kan ta del av digitala texter och själva delta i digital kommunikation och textskapande.

Det är angeläget att eleverna får möjligheter att uttrycka sig även med andra medel än det skrivna ordet. Därför anger kursplanen även att eleverna ska *stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer*. Dessa uttrycksformer kan vara film, teater, digitala presentationstekniker eller manuellt och digitalt bildskapande, och är också viktiga delar av förmågan att kommunicera.

Söka och kritiskt värdera information

Eleverna lever i ett samhälle där de möter en stor mängd texter av olika slag. För att hantera denna mångfald behöver eleverna kunskaper om *hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor*. Att utveckla förmågan att söka och kritiskt värdera information ur ett varierat urval av källor är därför ett centralt syfte med undervisningen i svenska som andraspråk. Det är också ett långsiktigt mål med undervisningen i ämnet.

Skönlitteratur och sakprosa

Skönlitteraturen har en framträdande roll i kursplanen, och ett syfte med undervisningen i svenska som andraspråk är att eleverna ska *möta samt få utveckla kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen*. Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att *läsa* och upptäcka glädjen i att med hjälp av litteraturen förflytta sig i tid och rum och ta del av andras berättelser. På så sätt kan de utveckla läslust och intresse för litteratur. För att få ett brett perspektiv på litteraturen räcker det inte att läsa modern svensk skönlitteratur, utan denna måste kompletteras med litteratur från andra delar av världen och från andra tider. Genom att *analysera och resonera om skönlitterära verk i olika genrer* ska eleverna bli medvetna om olika skönlitterära verkningsmedel och få möjlighet att relatera innehållet till egna erfarenheter, till

andra texter och till olika sammanhang som kan bidra till en fördjupad förståelse av litteraturen.

Litteraturen kan bli en källa till inspiration och stöd för den som söker svar på frågor om sitt liv och sin omvärld. Den kan också ge kunskaper och insikter som är svåra att få på något annat sätt. Genom att eleverna får föra diskussioner om livsfrågor utifrån litteraturen kan undervisningen uppnå syftet att eleverna ska *utveckla sitt svenska språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden*.

Eleverna ska också få möta *olika former av sakprosa*. Detta innehåll delar svenskämnen med andra ämnen i skolan. I svenska som andraspråk kan sakprosa till exempel vara argumenterande eller informerande texter. Även i sakprosan får eleverna ta del av andras tankar och kunskaper om varierande frågor och på så sätt bidrar den, precis som skönlitteraturen, till elevernas kunskaps- och identitetsutveckling.

Studier av *scenkonst och annat estetiskt berättande* som till exempel teater, film och bildkonst ska också ingå i svenskundervisningen. Det är de berättande aspekterna av dessa uttryck som hör till ämnet svenska som andraspråk. Tekniker för att till exempel själv framställa bilder ryms mer i ämnet bild och det finns således goda möjligheter för de båda ämnena att samverka.

Språkets form och struktur

Genom skrivningen att eleverna ska utveckla *kunskaper om svenska språket, dess normer, uppbyggnad, uttal, ord och begrepp* betonar kursplanen betydelsen av språkets form och funktion. Tanken är att sådana kunskaper behövs för att kunna kommunicera på ett rikt och nyanserat sätt. Att ha kunskaper om språkets uppbyggnad och normer ger eleverna trygghet i den egna språkförmågan och en möjlighet att diskutera språkfrågor och göra språkliga val.

Språkbruk

Ett viktigt syfte med undervisningen i svenska som andraspråk är också att eleverna ska få kunskaper om *hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier*. Det ger dem möjligheter att bli så säkra i sitt språk att de kan, vågar och vill uttrycka sig i allehanda situationer.

För att kunna uttrycka sig på ett fungerande sätt i olika sammanhang krävs en utvecklad medvetenhet om hur det egna sättet att kommunicera påverkar mottagaren. I syftestexten är det formulerat som att undervisningen ska bidra till att eleverna får *förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för en själv och för andra människor*. I detta ingår att eleverna ska förstå att ord och uttryck har olika värdeladdning. Genom att anpassa sitt val av ord och uttryck efter sammanhanget kan eleverna nå längre i sin kommunikation. Den som förstår att man kan kränka andra människor genom sättet man väljer att uttrycka sig på,

kan också välja att ta *ansvar för det egna språkbruket i olika sammanhang och medier*.

Digitaliseringen ger rika möjligheter att kommunicera oberoende av tid och rum, samtidigt som den innebär vissa utmaningar. Det kan till exempel vara svårt att kontrollera vem som tar del av texterna och hur de används. Eleverna behöver därför få lära sig om olika möjligheter och risker som är förknippade med kommunikation i digitala miljöer, både för sin egen skull och för andras.

Kursplanens långsiktiga mål

Kursplanens syftestext avslutas med ett antal långsiktiga mål. Dessa är avgränsade till de delar av syftet som ligger till grund för bedömnings- och betygskriterierna. De långsiktiga målen innehåller inte sådant som elevernas socioemotionella utveckling, värderingar, beteenden eller intresse för ämnet. Dessa områden är viktiga när lärarna planerar, genomför och utvärderar sin egen undervisning, men ska inte vara underlag för bedömning och betygssättning.

De långsiktiga målen i ämnet svenska som andraspråk är:

- *förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,*
- *förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,*
- *förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften, och*
- *förmåga att söka information från olika källor och värdera dessa.*

Kommentarer till kursplanens centrala innehåll

Det centrala innehållet i kursplanen anger vilket obligatoriskt innehåll som ska behandlas i undervisningen. Det är uppdelat i kunskapsområden som i sin tur består av ett antal innehållspunkter. Dessa ska uppfattas som byggstenar som kan kombineras på olika sätt och väga olika tungt i undervisningen. I planeringen kan de enskilda punkterna i det centrala innehållet kräva olika mycket utrymme i undervisningen, beroende på vad de omfattar och på elevgruppens behov och förutsättningar. Kunskapsområdena bör alltså inte ses som separata arbetsområden för undervisningen, utan de kan kombineras på de sätt som läraren bedömer som mest lämpligt för att uppnå syftet med undervisningen för elevgruppen.

Exempel i innehållet

I det centrala innehållet förekommer vissa exempel. De förtydligar innehållets inriktning, men är inte uttryck för att de bör prioriteras framför andra alternativ. Till exempel anges i årskurserna 4–6 att eleverna ska möta innehållet *informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och i söktjänster på internet*. Det innebär att informationssökning i några olika medier och källor är obligatoriskt innehåll i årskurserna 4–6. Däremot kan undervisningen lika väl som att behandla uppslagsböcker, intervjuer och söktjänster på internet ta upp andra medier och källor.

Innehållet i svenska som andraspråk

Det centrala innehållet i ämnet svenska som andraspråk är uppdelat i fem kunskapsområden: ”Läsa och skriva”, ”Tala, lyssna och samtala”, ”Texter”, ”Språkbruk” samt ”Informationssökning och källkritik”. Samma kunskapsområden återkommer genom alla stadier. Indelningen är gjord för att på ett tydligt sätt belysa vad som är ämnets fokus och vad undervisningen ska ge eleverna kunskaper i och om.

Samma innehåll återfinns ofta i de olika stadierna, men det finns också innehållspunkter som inte är genomgående. Det beror på att en del moment kan anses avslutade i och med årskurs 1–3, medan andra tillkommer senare under skoltiden.

I de flesta fall finns en progression i innehållet, som gör att en innehållspunkt blir mer komplex ju äldre elever det handlar om. I vissa fall kan progressionen verka svag. Det beror på att en del innehåll behöver behandlas under lång tid. Till exempel anges under rubriken ”Läsa och skriva” att eleverna skriver *olika typer av texter* genom alla grundskolans nio år. Progressionen tydliggörs under rubriken

”Texter”, där det framgår att såväl de texter eleverna arbetar med som de berättartekniska och stilistiska drag som undervisningen ska behandla i samband med läsning och skrivande ökar i komplexitet.

Skillnader i det centrala innehållet i svenska som andraspråk jämfört med svenska

Det centrala innehållet i svenska som andraspråk liknar innehållet i ämnet svenska. Skillnaderna mellan ämnena handlar om att i svenska som andraspråk betonas delar som ger eleverna förutsättningar att utveckla ett andraspråk i skolan.

I svenska som andraspråk läggs större vikt vid grundläggande delar som rör uttal och svenska språkets form och funktion, till exempel ordförrådets utveckling, ordbildning, meningsbyggnad och ords böjningsformer. Detta innebär dock inte att tyngdpunkten i undervisningen ska ligga på språkets form. Det har redan framgått tidigare att det är viktigare att fokusera på innehållet och vilken funktion grammatiken har för meningsskapande än på formell korrekthet i tidiga skeden av andraspråksutvecklingen.

Jämförelser mellan svenska språket och andra språk eleven kan är också ett återkommande centralt innehåll i svenska som andraspråk. I svenska som andraspråk betonas vikten av att ha ett jämförande perspektiv på exempelvis uttal, morfologi och grammatik. Att eleverna får möjlighet att använda alla sina språkliga resurser kan vara positivt för deras självkänsla och identitetsutveckling och lägga grunden till goda studieprestationer. Här kan samarbete med modersmåls lärare vara en väg att nå kunskap om elevers läs- och skrivutveckling på andra språk. Läraren behöver inte kunna alla språk som talas i elevgruppen för att kunna behandla detta innehåll.

Skillnader mellan vardagsspråk och skolspråk samt vikten av att eleverna ska få utveckla både ett vardagsspråk och skolspråk på svenska lyfts också fram tydligare i svenska som andraspråk än i ämnet svenska.

En annan tyngdpunkt i svenska som andraspråk är att i undervisningen bygga upp elevernas förförståelse inför arbetet med texter och förståelse under arbetet med texterna. Därför lyfts läsrelaterade aktiviteter fram särskilt i ämnet svenska som andraspråk. Likaså lyfts olika strategier för att underlätta språkinläring och språkutveckling fram tydligare i svenska som andraspråk.

Nordiska språk, svenska språkets historia och nationella minoritetsspråk är inte med som centralt innehåll i svenska som andraspråk.

Texten nedan kommenterar det centrala innehållet med utgångspunkt i de fem kunskapsområdena.

Läsa och skriva

Det centrala innehållet i det här kunskapsområdet är valt för att skapa förutsättningar för elevernas läs- och skrivutveckling.

Läsning

Läsning är genom hela skoltiden ett viktigt innehåll i svenskundervisningen. Med *gemensam läsning* avses en samlad undervisning där eleverna som grupp, tillsammans med lärare eller under lärares ledning, läser och arbetar med gemensamma texter. Med *enskild läsning* avses elevernas individuella läsning, där lärares stöd och uppföljning av den enskilda elevens lärande och utveckling är en viktig del. Det finns ingen tydlig skiljelinje mellan de båda arbetssätten. Tvärtom är tanken att de samspelar och förstärker varandra i undervisningen.

Läsrelaterade aktiviteter och strategier är ett viktigt centralt innehåll i alla stadier. Med läsrelaterade aktiviteter avses ett gemensamt arbete under lärares ledning för att elever som håller på att utveckla ett andraspråk ska kunna ta del av innehållet i åldersadekvata texter. Läsrelaterade aktiviteter, både muntliga och skriftliga, kan ske före, under och efter läsning och syftar bland annat till att tillvarata elevens egna resurser, väcka lust och intresse för texten samt ge förbättrade förutsättningar för eleven att både förstå textens innehåll och samtidigt utveckla det svenska språket.

Före läsning kan aktiviteterna till exempel ge förförståelse, sammanhang och skapa gemensamma referensramar genom delade upplevelser. Under läsning kan aktiviteterna syfta till att skapa förståelse, exempelvis genom att ställa frågor till texten och reda ut oklarheter. Läsrelaterade aktiviteter efter läsning kan ge utrymme för elevernas egna uttryck och skapa möjligheter att exempelvis resonera om budskap, jämföra med egna erfarenheter samt repetera och befästa nya ord och uttryck.

För elever som utvecklar ett andraspråk kan det vara en fördel att undervisningen i *avkodning* sker med texter vars innehåll redan är bekant för eleven, för att undvika att onödig energi läggs på att förstå texten när syftet är avkodning och fonologisk utveckling. Det är också fördelaktigt att arbeta med texter som har ett meningsfullt och relevant innehåll utifrån elevens ålder.

Progressionen går från nybörjaren som ska ”knäcka koden” och behöver lära sig *strategier för att förstå, avkoda och tolka ord, begrepp och texter* som eleven läser själv eller tar del av på annat sätt. I årskurserna 4–6 vidgas innehållet till att eleverna också ska få lära sig att *urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt*. I årskurserna 7–9 ska eleverna också få undervisning om att urskilja texters *tema och motiv, samt deras syfte, avsändare och sammanhang*. För att ytterligare fördjupa läsförmågan ska eleverna i årskurserna 4–9 även få arbeta med *texter från olika medier* för att förstå vilka budskap en text kan ha. Det är till exempel inte alltid så lätt att se vem som är avsändare av en webbaserad text, något som kan påverka textens budskap och hur man förstår det.

Läsriktning och sambandet ljud och bokstav

Innehållspunkten *läsriktning och sambandet mellan ljud och bokstav i jämförelse med andra språk eleven kan* finns enbart i årskurserna 1–3. Olika språk har olika

läsriktning, vilket kan vara utmanande för nybörjarläsaren. Sambandet mellan ljud och bokstav betonas särskilt i årskurserna 1–3, eftersom det är en viktig del av den tidiga läsinlärningen. För de flesta elever kommer den alfabetisk-fonemiska läsningen med hjälp av undervisningen successivt att övergå till en allt mer automatiserad ortografisk-morfemisk läsning. Några elever behöver dock fortsatt undervisning om detta, och även elever som börjar sin skolgång i Sverige senare kan ha behov av detta undervisningsinnehåll, men i årskurserna 4–9 är det inte längre ett centralt innehåll i undervisningen för alla elever.

Sammanfattning och analys av texter

Att kunna sammanfatta en text är något som eleverna har användning av i flera av skolans ämnen och i fortsatta studier. I årskurserna 1–3 ska eleverna i samband med läsning av olika texter få öva på att *återge delar av innehållet*. I årskurserna 4–9 ska eleverna få undervisning i att göra en mer saklig *sammanfattning av texter*. När eleverna läser och arbetar med sakprosatexter kan undervisningen särskilt i högre årskurser med fördel kombineras med innehållet under rubriken ”Informationssökning och källkritik”.

Eleverna i årskurserna 1–3 ska också få möjlighet att *resonera om budskap i texterna och jämföra med egna erfarenheter*. I årskurserna 4–6 vidgas innehållet till resonemang om texter *med koppling till sammanhang inom och utanför texten*. Det kan till exempel handla om orsakssamband i texten eller sambandet mellan aktuella händelser och textens innehåll. Eleverna i årskurserna 4–6 ska också få undervisning i att uttrycka sig och resonera utifrån *den egna läsoplevelsen*. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas innehållet så att undervisningen omfattar *analys av texter med koppling till upphovsperson, tid och andra texter samt utifrån egna erfarenheter och referensramar, olika livsfrågor och omvärldsfrågor*.

Skrivande

Skrivande är liksom läsning ett viktigt innehåll i undervisningen genom hela skoltiden. Med *gemensamt skrivande* avses en samlad undervisning där eleverna som grupp, tillsammans med lärare eller under lärares ledning, skriver och bearbetar gemensamma texter. Med *enskilt skrivande* avses elevernas individuella skrivande, där lärares stöd och uppföljning av den enskilda elevens lärande och utveckling är en viktig del. Det finns ingen tydlig skiljelinje mellan de båda arbetssätten. Tvärtom är tanken att de samspelar och förstärker varandra i undervisningen.

Alla elever ska få undervisning i skrivstrategier, det vill säga hur man skriver olika slags texter, hur man bygger upp dem och vilka språkliga drag som är aktuella för respektive texttyp. Därför är *strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag* ett centralt innehåll i alla stadier. För elever som läser svenska som andraspråk kan det vara extra viktigt att i undervisningen ges möjlighet att samtala om texternas innehåll, uppbyggnad och språkliga drag innan de skriver. Eleverna i årskurserna 1–3 ska

få undervisning i strategier för att skriva *ord* och *meningar*. I årskurserna 4–9 ska undervisningen behandla *skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar*, medan det i årskurserna 1–3 är tillräckligt med *skapande av texter där ord och bild samspelar*. Texter där ord och bild samspelar kan till exempel vara bilderböcker eller serietidningar. Texter där ord, bild och ljud samspelar kan vara olika typer av webbtexter, filmer eller dramatiseringar.

I kunskapsområdet ”Texter” nämns olika typer av texter som undervisningen ska behandla och som undervisningen kan utgå från när eleverna utvecklar sitt skrivande. Progressionen ligger främst i att olika innehållspunkter samspelar med varandra, så att komplexiteten i de texter som eleverna läser och hur de arbetar med texterna gradvis ökar under skoltiden. Det innebär även att de texter som eleverna själva skapar blir allt mer komplexa. I årskurserna 1–3 studeras till exempel *hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt utbyggnad med enkla miljö- och personbeskrivningar*. Eleverna kan då själva skriva texter som har en enkel handling och där det ingår enkla miljö- och personbeskrivningar. I årskurserna 4–6 står det i motsvarande punkt att undervisningen ska behandla berättande texter med *tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger*. När eleverna själva skriver texter med tillbakablickar och dialog är det mer krävande än att skriva texter med en enkel handling. I årskurserna 7–9 tillkommer dessutom att undervisningen ska behandla *bildspråk, gestaltningar, parallellhandling*.

Även de sakprosatexter som eleverna läser och arbetar med ökar i komplexitet ju äldre eleverna blir. Genom att på så sätt kombineras med innehåll under rubriken ”Texter” får innehållet som handlar om skrivstrategier under rubriken ”Läsa och skriva” en tydlig progression.

Textbearbetning

Även textbearbetning finns som ett innehåll i alla stadierna. Syftet är att alla elever ska få undervisning om hur texter kommer till och få förståelse för att den första texten alltid kan utvecklas och förbättras. Genom att eleverna bearbetar texter kan de få syn på olika företeelser i språket och förstå hur texters budskap förändras genom språkliga val.

I årskurserna 1–3 ska undervisningen behandla *grundläggande textbearbetning*. Det kan till exempel handla om att i efterhand gå igenom egna eller gemensamma texter och göra förtydliganden. Eleverna i årskurserna 4–9 ska få undervisning i att bearbeta *egna och gemensamma texter till innehåll och form*. Här finns en progression i hur ingående eleverna arbetar med texterna, men också i att de ska bearbeta både egna och gemensamma texter. Att arbeta med texter tillsammans med andra ställer krav på den kommunikativa förmågan. Därför ska eleverna i årskurserna 4–9 också få lära sig att *ge och ta emot respons på texter*. I årskurserna 7–9 tillkommer *disposition och redigering av texter med hjälp av digitala verktyg*, så att eleverna när de lämnar den obligatoriska skolan har de kunskaper i textbehandling som krävs för fortsatta studier.

Handstil och att skriva med digitala verktyg

Skrivundervisningen ska inte bara ge eleverna lust att skriva och ge uttryck för kunskap, fantasi och berättarglädje. Det är också betydelsefullt att kunna skriva på ett sätt som mottagaren kan läsa och förstå. Att eleverna ska lära sig att skriva med tydlig handstil och hantera digitala verktyg på ett ändamålsenligt sätt är därför centralt för ämnet svenska som andraspråk. Att öva på en tydlig handstil behöver inte vara synonymt med ett mekaniskt tränande av bokstävernas form. Det går också att utveckla en tydlig handstil genom att skriva egna texter. Innehållspunkten finns som ett centralt innehåll i årskurserna 1–6. När eleverna väl har lärt sig det grundläggande hantverket kan undervisningen fokusera på andra aspekter av elevernas skrivande.

Språkliga strukturer och normer

En tydlig handstil och läsliga digitala texter är viktiga formaspekter på språket. Andra formaspekter handlar om språkliga strukturer och normer. Eleverna ska få undervisning i grammatik och stavning i alla stadier. Att veta att man behärskar dessa sidor av språket kan öka den språkliga tryggheten och därmed också lusten att uttrycka sig. För elever som läser svenska som andraspråk är det en fördel att undervisningen i grammatik och andra strukturer och normer kopplas till de texter som används i undervisningen, så att kunskapsområdet behandlas funktionellt och i meningsfulla sammanhang.

Den här punkten är mer detaljerad i svenska som andraspråk än i svenska, eftersom den utgår ifrån ett andraspråksperspektiv när det gäller undervisning i språkliga strukturer och normer.

I årskurserna 1–3 ska eleverna bland annat få lära sig *ords böjningsformer och meningsbyggnad med sambandsord, i jämförelse med andra språk eleven kan samt grundläggande skrivregler, med gemener och versaler, de vanligaste skiljetecknen samt stavning av vanligt förekommande ord i elevnära och för eleven kända texter*. Med elevnära avses här sådana texter som är åldersanpassade och bekanta för eleverna. Med texter som är kända för eleverna menas texter som har behandlats i undervisningen.

I årskurserna 4–6 byggs undervisningen om språkets struktur på ytterligare med innehållet *meningsbyggnad med huvudsatser och bisatser samt svenska språkets ordföljd i jämförelse med andra språk eleven kan. Textbindning med hjälp av sambandsord. Stavning, skiljetecken och ordklasser*.

I årskurserna 7–9 ska eleverna även få undervisning om hur *orsaks-, konsekvens- och villkorssamband kan formuleras genom olika typer av bisatser. Styckeindelning och textbindning med sambandsmarkörer, referensbindning och tematisk bindning. Skiljetecken, ordklasser, kongruens, tempus, genus och satsdelar samt stavning*.

Att jämföra med andra språk eleven kan innebär inte att läraren måste kunna alla språk som talas i elevgruppen, utan att eleverna ska ges möjlighet att själva tänka

kring hur meningar byggs upp på andra språk, eftersom sådan metakunskap underlättar lärandet.

Ordböcker

Innehållet *svenska och flerspråkiga ordböcker och digitala verktyg för att utöka ordförrådet samt för ordförståelse och stavning* finns i årskurserna 4–6 och 7–9. I årskurserna 7–9 breddas innehållet till att omfatta även verktyg för *variation*. För de yngre eleverna finns i stället en innehållspunkt som heter *alfabetet och alfabetisk ordning* som är något man måste kunna innan man kan leta i ordböcker och uppslagsverk. Läraren kan självklart även låta eleverna i lågstadiet använda ordböcker och digitala hjälpmedel, men det är inte ett centralt innehåll för alla elever under de första skolåren.

Progressionen ligger också i att ju äldre eleverna blir, desto mer komplexa texter arbetar de med. Det får till konsekvens att de kommer i kontakt med fler ord av olika slag som de behöver förstå och slå upp.

Det här innehållet finns i båda svenskämnen, men kan vara extra viktigt för elever som läser svenska som andraspråk. För dem är ordböcker och andra hjälpmedel för ordförståelse en del av de strategier de behöver för att klara sig i situationer när det egna svenska språket ännu inte räcker till.

Tala, lyssna och samtala

Kunskapsområdet som handlar om hur man talar, lyssnar och samtalar har stor betydelse för elevernas tilltro till sin språkförmåga. Muntlig interaktion och att i samtal få möjligheter till språklig förhandling och omformulering har dessutom avgörande betydelse för elevers andraspråkutveckling.

Det är upp till läraren och eleverna att välja vad undervisningen ska utgå från i det här kunskapsområdet. Det kan vara någon eller flera av de olika texter som nämns under rubriken ”Texter”. Det går också att samverka med andra ämnen genom att utgå från ett arbetsområde hämtat till exempel från samhällskunskapen eller ämnet bild. Intentionen är att undervisningen, oavsett vilket innehåll man talar och samtalar om, ska ge eleverna kunskaper om hur de kan formulera sig tydligt, lyssna aktivt och upprätthålla och utveckla samtal och diskussioner.

För en elev som håller på att utveckla ett andraspråk är det viktigt att få komma till tals ofta i undervisningen. Eleven behöver använda nya ord på flera olika sätt och i olika sammanhang. Syftestexten nämner att *undervisningen ska ge eleverna rika tillfällen till att kommunicera i tal*. Det kan innebära att läraren behöver planera in muntlig interaktion så att alla elever ges tillfälle att uttrycka sig muntligt varje lektion. I undervisningen kan eleverna med fördel ges tillfälle att formulera såväl korta som längre sammanhängande yttranden i meningsfulla sammanhang.

Strategier för att förstå och göra sig förstådd

Innehållspunkten *strategier för att förstå och muntligt göra sig förstådd i situationer när det egna svenska språket inte räcker till* beskriver en metaspråklig förmåga: eleverna ska få undervisning i vilka strategier de kan ta till för att kunna kommunicera även i situationer då det egna svenska språket sätter gränser. Det finns en mängd olika sådana strategier. Det kan till exempel röra sig om *att be om förtydliganden, förklara och använda olika språk som resurs*.

Inga kommunikationsstrategier fungerar så att man lär sig en av dem när man är liten och sedan med stigande ålder allt fler. I stället behöver eleverna redan från början få undervisning i olika strategier, så att de tidigt kan komma igång och våga ta risker genom att kommunicera även på mer osäker mark. Det är centralt för elevernas fortsatta lärande och utveckling att de förstår att de kan ha stor nytta av att använda kommunikativa strategier. Punkten relaterar tillbaka till skrivningen i syftetexten om att *undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera i tal och skrift på svenska utifrån sin kunskapsnivå, utan att det ställs för tidiga krav på språklig korrekthet*.

Samtal

Att bygga upp kunskaper i att tala, lyssna och samtala är en komplex process som utvecklas under alla skolåren och innefattar många olika delar. En väsentlig del är att kunna delta i samtal av olika slag. Ett väl fungerande samtal kännetecknas av att deltagarna är lyhörda för varandra och både vågar och kan uttrycka sig, lyssna och visa intresse för det andra har att säga. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att lära sig både hur man kan uttrycka egna erfarenheter, tankar och känslor på ett begripligt och nyanserat sätt och hur man kan lyssna och respondera på det andra säger. För elever som läser svenska som andraspråk kan läraren behöva stötta samtalet på flera olika sätt, till exempel genom bilder, stödord eller början till meningar för samtalet.

Eleverna i årskurserna 1–6 ska få undervisning i *strukturerade samtal*. Begreppet avser förberedda samtal under lärares ledning, med en struktur som stöttar elevernas muntliga kommunikation. Samtalen kan struktureras på olika sätt. Strukturen kan exempelvis syfta till att alla elever kommer till tals, att taltiden fördelas rättvist och att alla elever utifrån sina förutsättningar utmanas på ett sätt som gör att de utvecklar sin förmåga att kommunicera muntligt. I årskurserna 7–9 ska eleverna få möjlighet att delta i *olika former av samtal*, där graden av given struktur kan variera.

I årskurserna 1–3 ska eleverna få undervisning i att *berätta om vardagliga händelser och uttrycka känslor, kunskaper och åsikter*. Avsikten här är bland annat att ge eleverna möjlighet att bygga upp ett varierat ordförråd. Undervisningen ska även behandla hur man kan lyssna, bjuda in andra i samtalet och visa intresse för det andra har att säga genom att *ställa frågor och ge kommentarer*. Eleverna i årskurserna 1–3 ska också få undervisning i att *lyssna aktivt och återberätta viktiga delar av ett innehåll*. Det innebär att de ska få lära

sig hur man kan göra för att ta till sig ett talat budskap, och hur man avgör vad som är viktigt när någon berättar något. I svenska som andraspråk kan innehållet med fördel också kombineras med innehållspunkten *muntliga texter*. I årskurserna 1–3 ska eleverna även få undervisning i att *ge och ta emot muntliga instruktioner*.

Med stigande ålder breddas och fördjupas kunskaperna om hur man samtalar, formulerar sig och tar till sig andra människors åsikter. I årskurserna 4–6 är det centrala innehållet här bland annat att *resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser*.

Undervisningen i svenska som andraspråk ska även behandla *sambandsord för att jämföra, motivera och exemplifiera*. Innehållet följs upp i årskurserna 7–9, då eleverna ska få undervisning i att *föra resonemang, samt formulera och bemöta argument*. Här tillkommer också sambandsord för att *problematisera*, vilket behövs för att på ett bra sätt kunna resonera och argumentera i tal och skrift.

I årskurserna 7–9 ska eleverna även få undervisning i att *leda ett samtal och sammanfatta huvuddragen i vad som sagts*. Det betyder inte att de måste kunna leda samtal i en hel klass. Det kan lika gärna innebära att vara ordförande i en liten arbetsgrupp, för att så småningom kunna leda och tala inför större grupper.

Muntliga presentationer och muntligt berättande

Det innehåll som handlar om *muntliga presentationer och muntligt berättande* lyfter fram olika aspekter av att föra fram ett muntligt budskap. Det finns olika slags hjälpmedel för att stödja muntliga presentationer och även dessa ska eleverna få undervisning om.

Undervisningens fokus förändras något över tid. De yngre eleverna, som kanske är ovana vid situationer där de förväntas berätta något för en grupp kamrater, behöver grundläggande kunskaper om hur man gör detta på ett framgångsrikt sätt. Eleverna i årskurserna 1–3 ska också få undervisning i hur man kan använda *föremål, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer*. I årskurserna 4–6 ska eleverna även få undervisning i presentationer och berättande *för olika mottagare*, samt i *disposition och hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation*. Att eleverna lär sig att bedöma mottagarens förkunskaper och kan anpassa innehållet i sin presentation därefter är viktigt för att kommunikationen ska fungera. Genom kunskaper om kroppsspråkets betydelse ökar elevernas medvetenhet om hur de kan använda kroppen för att förstärka sina presentationer, och hur till exempel gester och ansiktsuttryck både kan hindra och hjälpa fram ett budskap. I årskurserna 7–9 ligger de tidigare årens innehåll till grund för undervisning i hur man kan anpassa presentationens *språk, innehåll och disposition*, med hänsyn till presentationens *syfte, mottagare och sammanhang*.

Uttal, betoning och satsmelodi

Undervisningen i svenska som andraspråk ska behandla det talade språket när det gäller *uttal, betoning och satsmelodi och uttalets betydelse för att göra sig*

förstådd. Intentionen med detta ämnesinnehåll är att eleverna ska få undervisning i uttal, betoning och prosodi så att de kan utveckla ett så bra uttal som möjligt och uppnå ett flyt i sitt talspråk. Brister i uttalet hindrar ibland elever från att våga försöka uttrycka sina tankar eller känslor. Meningen med detta innehåll är således även att hjälpa eleverna att överbrygga sådana hinder. Innehållet kan också ha en positiv inverkan på läs- och skrivinläringen på svenska.

I årskurserna 1–3 och 4–6 ingår även *svenska språkets uttal i jämförelse med andra språk eleven kan* som ett innehåll. Genom att jämföra svenskans uttal med andra språk eleven kan få eleverna hjälp att se skillnader och likheter mellan språken, något som de kan dra nytta av i sitt lärande.

I årskurserna 7–9 tillkommer *olika varieteter av talad svenska: dialekter och sociolekter*. Avsikten är att eleverna ska få både ökad kännedom om och bättre förutsättningar att förstå och använda olika varieteter av talad svenska.

Innehållet att jämföra svenska språket med andra språk eleven kan försvinner i årskurs 7–9. När eleverna väl har lärt sig denna strategi är den förhoppningsvis något de fortsätter att använda sig av. För elever som börjar sin skolgång i Sverige sent, eller för elever som behöver ytterligare undervisning kring detta, kan läraren lägga till detta innehåll även i de högre årskurserna. Motsvarande innehåll finns också i ämnet modersmål.

Texter

Det här kunskapsområdet beskriver vilka slags texter som undervisningen i svenska som andraspråk ska behandla. En välutvecklad läs- och skrivförmåga innefattar kunskaper om många olika typer av texter. Eleverna ska förstå få läsa för lusten och glädjen och möjligheten att diskutera texternas innehåll och sina läsupplevelser med andra. Att eleverna ges möjlighet att förstå texternas ord och uttryck samt att de får samtala och skriva om texternas innehåll genom läsrelaterade aktiviteter i olika sammanhang främjar både utvecklingen av ordförrådet och språkutvecklingen i stort. Eleverna ska också genom läsningen ges möjligheter att hitta svar på livsfrågor och få stöd i sin egen identitetsutveckling. Men de behöver även utveckla kunskaper om att texter kan ha olika syften, hur olika texter är uppbyggda och hur man tolkar en text genom att exempelvis ställa frågor till den.

Texttyperna i kursplanens centrala innehåll är uppdelade i två huvudgrupper: *skönlitteratur* och *sakprosatexter*.

Skönlitteratur

Kursplanen vill betona vikten av att undervisningen behandlar skönlitterära texter med stor bredd, både berättande och poetiska. Kursplanen talar inte om exakt vilka texter undervisningen ska behandla, men urvalet ska göras i linje med syftestextens formuleringar om att *kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts*.

Progressionen ligger i texternas komplexitet, vilka ämnen de behandlar och att de anpassas efter elevernas utveckling från barn till ungdomar. Ju äldre eleverna blir, desto mer sammansatta och därmed komplext uppbyggda texter ska undervisningen behandla. För årskurserna 1–3 ska undervisningen behandla *skönlitteratur för barn*, vilket utvecklas till *skönlitteratur för barn och unga* i årskurserna 4–6 och till *skönlitteratur för ungdomar och vuxna* i årskurserna 7–9. Det finns också en progression i vad texterna ska belysa. Kursplanen lyfter särskilt fram texter som belyser *människors upplevelser och erfarenheter* i årskurserna 1–3, vilket fördjupas till *människors villkor och identitets- och livsfrågor* i årskurserna 4–9. Detta är ett sätt att poängtera att undervisningen inte ska stanna vid att man enbart läser och behandlar texter som ligger nära elevernas egen erfarenhetsvärld. Elevnära texter är en bra utgångspunkt, men skolan ska också tillföra nya insikter och utveckla elevernas intressen och kunskaper. Det kan litteraturen bidra till.

Texterna ska hämtas från *olika tider och skilda delar av världen* i årskurserna 1–3 och *från olika tider, från Sverige och övriga världen* i årskurserna 4–6 och 7–9. Med den skrivningen betonas vikten av att undervisningen inte enbart utgår från till exempel nutida svenska och engelska författare. Motivet för detta är att vidga elevernas kunskaper om hur litterära verk kan påverkas av var i världen de produceras. Att läsa texter från olika delar av världen kan dessutom öka elevernas förståelse för människors liv och villkor.

Texters budskap, uppbyggnad och innehåll

Det centrala innehåll som handlar om *berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll* har en tydlig progression.

I årskurserna 1–3 ska eleverna få undervisning om *hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning*. Eleverna ska också få lära sig hur berättande texter kan byggas ut *med enkla miljö- och personbeskrivningar*. Avsikten är att elever som läser svenska som andraspråk utifrån ett meningsfullt sammanhang ska få lära sig vanligt förekommande ord i det svenska språket. I årskurserna 4–6 vidgas detta till att även *omfatta tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger*. I årskurserna 7–9 ska undervisningen också behandla *poetiska texter samt berättarperspektiv, bildspråk, gestaltningar och parallellhandling*.

Det här innehållet samspelar med läsrelaterade aktiviteter och strategier för läsning och skrivande i kunskapsområdet ”Läsa och skriva”. Genom att behandla texters uppbyggnad och hur olika texter liknar varandra och skiljer sig åt, kan undervisningen bidra till att öka elevernas medvetenhet om hur de kan läsa olika typer av texter och vad de behöver ta hänsyn till när de skapar egna texter.

I de lägre stadierna ska undervisningen särskilt behandla *texternas ord och uttryck*, eftersom det i hög grad är genom texter som eleverna i ett meningsfullt sammanhang ges möjlighet att utveckla ordförrådet och lära sig fasta uttryck, idiom och talesätt på svenska. I årskurserna 7–9 lyfter kursplanen fram *några*

skönlitterära genrer och hur de stilistiskt och innehållsligt skiljer sig ifrån varandra. Syftet är att ytterligare fördjupa och bredda elevernas kunskaper om berättartekniska och stilistiska drag i skönlitteraturen.

Skönlitterära författare och illustratörer

För att kunna sätta in texter i ett sammanhang behöver eleverna undervisning om de upphovspersoner som står bakom texterna. Den som vet något om vad som påverkat en författare och i vilket sammanhang ett verk har skrivits har förutsättningar att förstå och tolka litteraturen ur fler dimensioner.

Progressionen är tydligt åldersanpassad. I årskurserna 1–3 ska eleverna få möta *några skönlitterärt betydelsefulla barnboksförfattare och illustratörer*. I årskurserna 4–6 är studieobjekten i första hand *skönlitterärt betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk*, och i årskurserna 7–9 är det *skönlitterärt betydelsefulla författare och deras verk samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i* som ska behandlas. Genom att läsa skönlitteratur, diskutera sin upplevelse av det lästa och dessutom få kunskaper om författarens tid och den kultur som hon eller han har levt och verkat i, kan elevernas förståelse för litteraturen fördjupas. Historiska och kulturella sammanhang kan också innebära studier av litterära epoker. Här öppnas möjligheter för svenskämnen att samverka med andra skolämnen.

Någon litterär kanon eller författarkanon anges inte i kursplanen. Varje lärare avgör vilka författare och verk som undervisningen ska behandla.

Sakprosatexter

Även de sakprosatexter som behandlas i svenska som andraspråk ska bidra till att stödja utvecklingen mot det som anges i ämnets syfte. Liksom med de skönlitterära texterna ligger progressionen i texternas komplexitet, vilka ämnen de behandlar och att de anpassas efter elevernas utveckling från barn till ungdomar.

Alla skolans ämnen har ansvar för att, inom ramen för ämnet, studera de olika texter som används i undervisningen. Svenskämnen har alltså inte ansvar för att eleverna kan läsa sakprosatexter som hör till andra ämnen. Däremot kan eleverna ta med sig det de lär sig om sakprosatexter på lektionerna i svenska som andraspråk till andra ämnen. På så sätt kan de lättare läsa och förstå texter i exempelvis historia. I arbetet med olika texter finns goda möjligheter för svenskämnen att samverka med andra skolämnen, exempelvis matematik, när undervisningen behandlar instruerande texter och hur stegvisa instruktioner kan byggas upp.

I årskurserna 1–3 ska undervisningen behandla *beskrivande, förklarande och instruerande texter*. I årskurserna 4–6 tillkommer *argumenterande texter* och i årskurserna 7–9 läggs *utredande texter* till listan av texttyper. Här skiljer kursplanen för första gången på förklarande och utredande texter. En utredande text är en förklarande text som inte bara förklarar hur det ligger till, utan också reder ut samband. Den utredande texten lägger sig också vinn om att besvara

frågor som en läsare kan tänkas ställa sig och sätter in förklaringen i ett större sammanhang.

I årskurserna 7–9 tillkommer även *kombinationer av olika texttyper*. Det kan vara en reklambilaga maskerad till tidningsartikel eller en objektiv faktaöversikt som avslutas med ett ställningstagande. Att identifiera sådana texter och kunna särskilja den ena texttypen från den andra är avgörande ur ett källkritiskt perspektiv.

Undervisningen i de högre stadierna ska behandla *texternas innehåll, uppbyggnad, typiska språkliga drag samt deras ord och begrepp*. I ämnet svenska som andraspråk är det viktigt att eleverna får strukturerad undervisning om olika texters uppbyggnad och språkliga drag för att synliggöra mönster som eleverna sedan kan använda i sin egen skriftliga produktion. Detta innehåll kan med fördel kombineras med innehållspunkter under rubrikerna ”Tala, lyssna och samtala” samt ”Läsa och skriva” som en del av gemensamma läsrelaterade aktiviteter och gemensamt skrivande innan elever förväntas skriva texter på egen hand.

Muntliga texter

I årskurserna 1–3 och 4–6 ingår också *muntliga texter, till exempel radioprogram och inlästa texter*. Att eleverna ges möjlighet att lyssna aktivt och tillsammans bearbeta det man lyssnat på främjar deras språkutveckling generellt och hörförståelsen specifikt. Dessutom kan muntliga texter vara ett viktigt innehåll i undervisning som rör uttal och prosodi samt dialekter och sociolekter. Inlästa texter kan även användas som komplement till enskild läsning för att ge eleverna en rikare läsupplevelse. Inlästa texter ersätter inte läsning, utan främjar andra förmågor eleven behöver utveckla. De inlästa texter som ingår i det centrala innehållet ska alltså inte förväxlas med att elever kan ha inlästa texter som anpassning.

Texter som kombinerar ord, bild och ljud

Undervisningen ska också behandla texter *som kombinerar ord, bild och ljud*, det vill säga där flera olika medier samspelar och alla behöver läsas på olika sätt för att tillsammans bli meningsbärande. Det kan till exempel vara film, spel, webbtexter, tv-serier och teaterföreställningar. Tanken med innehållet här är att eleverna ska få studera hur budskap byggs upp och berättelser drivs framåt i sammansatta uttrycksformer.

I sin vardag möter eleverna en mängd olika typer av texter i många olika sammanhang, och gränserna mellan olika texttyper är flytande. Därför ska även de texter som eleverna kommer i kontakt med på sin fritid ingå i undervisningen.

Texter i digitala miljöer

Texter i digitala miljöer har vanligen en komplex uppbyggnad, där man exempelvis genom att klicka på en länk eller bild får fram andra texter och bilder. De digitala miljöerna är ofta interaktiva, så att användaren ges möjlighet att själv

producera text, ta till sig information och kommunicera med andra. Eleverna behöver därför få utveckla sin förmåga att läsa och kommunicera i tal och skrift även i digitala miljöer, så att de kan dra nytta av de möjligheter till information och kommunikation som digitala verktyg och medier erbjuder. Detta är en viktig grund för att eleverna ska kunna delta aktivt i fortsatta studier och samhällsliv.

Progressionen markeras här genom att eleverna i årskurserna 1–3 arbetar med *texter i digitala miljöer för barn*, medan äldre elever får röra sig inom ett bredare område.

Språkbruk

I kunskapsområdet ”Språkbruk” ryms sådana aspekter av språket som är nödvändiga att kunna i alla språkliga sammanhang, oavsett om man läser, skriver, talar, lyssnar eller samtalar. Här finns till exempel *ord och begrepp* med som ett innehåll, eftersom ett brett och djupt ord- och begreppsförråd är betydelsefullt för alla språkliga uttrycksformer. Innehållet som beskrivs i kunskapsområdet ”Språkbruk” är således möjligt att kombinera med allt annat innehåll i ämnet svenska som andraspråk.

Här återfinns även vissa av de språkliga och grammatiska aspekter som elever som läser svenska som andraspråk behöver undervisning om, exempelvis ords klassificering och ordbildning.

Språkliga strategier för att minnas och lära

Eftersom språket är en viktig del av lärandet är *språkliga strategier för att minnas och lära* ett centralt innehåll genom hela grundskolan.

Med hjälp av språket skapar man förutsättningar för att ta in kunskap, men språket behövs också för att strukturera och minnas det inlärd eller upplevt. Det här innehållet beskriver en metakognitiv förmåga. Den innebär att eleverna ska bli medvetna om hur de själva, med hjälp av sina språkliga resurser, lär sig saker och vilka strategier de kan ta till för att förstå och minnas det som behandlas.

I de lägre stadierna är *grafiska modeller* och *stödord* exempel på sådana strategier. Grafiska modeller kan användas för att exempelvis göra jämförelser, visualisera händelseförlopp eller synliggöra relationen mellan olika begrepp, vilket kan hjälpa eleverna att organisera sitt tänkande och bidra till ökat lärande. Men lärare och elever har förstås möjlighet att välja andra strategier som fungerar bättre för den enskilda individen. Här kan till exempel estetiska lärprocesser spela en stor roll. Det kan exempelvis vara att samla eller producera bilder för att minnas, förstå och förklara något. I högstadiet ska alla elever ges undervisning i *att identifiera nyckelord, föra anteckningar och använda grafiska modeller*, något de bland annat har användning för i samband med vidare studier.

Ord och begrepp

Ett stort ord- och begreppsförråd är nyckeln till vidare studieframgång. Barn och ungdomar som har ett rikt ordförråd har också möjlighet att verbalt uttrycka känslor på ett mer nyanserat sätt. Ett innehåll som därför finns genom hela grundskolan är *ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter*.

Undervisningens innehåll och elevernas behov avgör vilka ord och begrepp som ska lyftas fram. Till exempel kan undervisningen behandla olika begrepp som återfinns i de texter eleverna läser. Elever som läser svenska som andraspråk behöver ges rika möjligheter att utveckla ett brett och nyanserat ordförråd, och mötet med olika texter ger grund för att utveckla både vardagsspråk och skolspråk.

Det finns många ord och uttryck i vardagsspråket som man kan behöva uppmärksamma i undervisningen. Även för elever som kommit långt i andraspråkutvecklingen kan vanligt förekommande ord och uttryck som inte ingår i elevens nära verklighet, till exempel brygga, våffeljärn och hundkoppel, behöva uppmärksammas, liksom synonymer och nyansskillnader för vanliga ord, exempelvis titta, se, kolla, snekla och kisa.

Ord och begrepp som hör till skolspråket kan grovt sett delas in i ämnesspecifika och ämnesneutrala ord. De ämnesspecifika orden är ofta nya för de flesta elever och uppmärksammas nästan alltid i undervisningen. I svenska som andraspråk är det därför viktigt att även uppmärksamma ämnesneutrala ord som återkommer i många av skolans ämnen, till exempel däremot, ersätta, behandla och krav. Det är också viktigt att i undervisningen uppmärksamma nominaliseringar och på vilket sätt en författare genom att omvandla ett verb eller ett adjektiv till ett substantiv kan ”packa in” mycket information i ett enda ord för att spara plats och göra texten mer formell, samt hur man kan ”packa upp” nominaliseringar för att kunna tolka och förstå betydelsen av ordet. Vikten av att inrikta undervisningen i svenska som andraspråk på att bygga upp, utöka och bredda elevers ordförråd kan således inte överskattas.

Kunskaper om ord och begrepp handlar dock inte bara om vikten av att ha ett rikt ordförråd. Här ingår också att eleverna ska få kunskaper om hur olika ord och uttryck kan uppfattas och hur omgivningen kan påverkas av sättet man uttrycker sig på. I årskurserna 4–9 ska eleverna därför också få lära sig om ords och begrepps *nyanser och värdeladdning*.

Ords betydelse, klassificering och ordbildning

Innehållspunkten som handlar om ords betydelseomfång och hur ord kan kategoriseras och klassificeras är specifik för svenska som andraspråk. I årskurserna 1–3 ska undervisningen behandla *vardagliga ords betydelseomfång och kategorisering i jämförelse med andra språk eleven kan*. Tanken bakom det här innehållet är att eleverna ska få förståelse för att ord på ett språk kan motsvaras av olika ord på ett annat språk, exempelvis att ”sätta, ställa, lägga” på

svenska motsvaras av ”put” på engelska. Att jämföra med andra språk eleven kan underlätta förståelsen för hur det svenska språket är uppbyggt och utvecklar dessutom ordförrådet. I årskurserna 4–6 ska undervisningen behandla *ords klassificering i över- och underordning*.

I årskurserna 1–3 och 4–6 ska undervisningen också behandla *ordspråk och talesätt*. I årskurserna 4–6 tillkommer även *fasta fraser och liknelser*. För att utveckla ett rikt och nyanserat svenskt språk är det viktigt att både kunna förstå och kunna uttrycka ordspråk, talesätt, fasta fraser och liknelser på svenska. Eftersom dessa sällan kan tolkas bokstavligt eller översättas ord för ord är det ett viktigt undervisningsinnehåll i svenska som andraspråk.

I årskurserna 7–9 tillkommer innehållet *ordbildning, till exempel sammansatta ord samt avledning med suffix och prefix*. Även undervisning om *bildspråk, nominaliseringar, fasta fraser och idiomatiska uttryck* kan underlätta elevernas språkutveckling och förståelse samt bidra till att deras kommunikationsförmåga utvecklas.

Skillnader i språkanvändning

Innehållet som behandlar *skillnader i språkanvändning* hör tydligt ihop med det långsiktiga målet att utveckla förmågan att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang. Meningen är att eleverna ska utveckla en muntlig och skriftlig mottagarmedvetenhet. Det innebär att de ska få träning i att tala och skriva med tanke på en viss läsare eller lyssnare och ett visst sammanhang. Är mottagaren en person utan förkunskaper eller en som kan mycket om ämnet? Är mottagaren äldre eller yngre än jag själv? Är sammanhanget informellt eller mer formellt? Avsikten är att eleverna ska förstå att de själva kan påverka sitt budskap och hur det uppfattas, med hjälp av hur de väljer att uttrycka sig.

Här finns en tydlig progression. I årskurserna 1–3 ska eleverna få lära sig om *hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på tonfall, kroppsspråk och ords nyanser* samt om *skillnader mellan tal- och skriftspråk*. För årskurserna 4–6 fördjupas studierna genom att undervisningen ska behandla *formellt och informellt språk* samt *skillnader i språkanvändning beroende på mottagare, syfte och sammanhang*. Perspektivet vidgas ytterligare för årskurserna 7–9 med innehållet *språkets betydelse för att utöva inflytande*. Det som ska studeras här är hur man kan använda sitt språk medvetet för att till exempel kunna påverka beslut.

Yttrandefrihet och integritet i olika medier

Ett ansvarsfullt agerande vid kommunikation i olika medier handlar om att ha kunskap om vad som är tillåtet och inte. Det omfattar också att lära sig att sätta gränser för att värna den egna integriteten. Digitala medier och verktyg erbjuder stora möjligheter till kommunikation, men det innebär också att barn och unga riskerar att bryta mot lagen utan att de är medvetna om det. Exempel på sådana handlingar är att förtala personer i sociala medier eller att publicera kränkande

bilder. Det finns också regler för hur man får använda texter och bilder som andra har skapat.

I årskurserna 1–3 ska undervisningen behandla elevernas *egen kommunikation i digitala medier*. Detta perspektiv vidgas i årskurserna 4–6 till det mer generella *ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier*. I årskurserna 7–9 ska eleverna få lära sig om *språkbruk, yttrandefrihet och integritet i digitala och andra medier och i olika sammanhang*. Kunskaper om frågor som rör yttrandefrihet är viktiga ur både ett rättighets- och ett skyldighetsperspektiv. Det handlar både om rätten att inte själv bli förtalad, hotad eller kränkt och om skyldigheten att inte förtala, hota eller kränka någon annan.

Informationssökning och källkritik

Vi lever i ett samhälle där vi hela tiden utsätts för information och budskap av skilda slag. Det är därför en angelägen uppgift för skolan att ge eleverna kunskaper om hur de kan hitta den information de behöver, hur man sovrar för att välja bort överflödigt information samt hur man kritiskt granskar och värderar källor. Informationssökning och källkritik löper därför som en röd tråd genom det centrala innehållet under alla skolåren.

Progressionen här handlar både om mängden källor och om källornas komplexitet.

Informationssökning

I årskurserna 1–3 ska eleverna få arbeta med att söka information i *böcker, tidskrifter och på webbplatser för barn*. De ska också få undervisning om informationssökning *i söktjänster på internet*. På så sätt får eleverna möjlighet att lära sig hur de kan hantera och värdera den mängd förslag som en sådan sökning kan ge. Det kan exempelvis handla om att snabbt kunna se vad en text handlar om och var den kommer ifrån. En sådan kunskap kan hjälpa eleverna att välja vilken information som är värd att ta del av i sin helhet.

Med ökande läs- och skrivförmåga och större erfarenhet kan eleverna på högre stadier använda ett mer varierat utbud av källor. De exempel på källor som ges i kursplanen för årskurserna 4–6, *uppslagsböcker, intervjuer och söktjänster på internet*, vill visa att undervisningen inte ska stanna vid att låta eleverna läsa det som står i läroböckerna. De ska även få undervisning i hur man hittar information på andra ställen. I årskurserna 7–9 ska eleverna få arbeta med allsidig informationssökning, *på bibliotek och på internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer*. Förmågan att söka information på många olika sätt är något eleverna har nytta av i fortsatta studier och arbetsliv.

Källkritiskt förhållningssätt

För att vara väl rustade i privatlivet, som samhällsmedborgare och inför framtida studier och arbetsliv, behöver eleverna också kunskaper om hur man värderar

användbarheten hos information som kommer från ett stort antal källor. Värderingen handlar dels om trovärdighet, dels om relevans för de egna behoven. Värderingen av trovärdighet handlar både om att lära sig granska källor kritiskt och att lära sig avgöra när det är befogat att lita på en källa. Värderingen av relevans handlar i sin tur om att lära sig välja källor med rätt kunskapsnivå och som är användbara i sammanhanget, exempelvis för att besvara en frågeställning. Det är också betydelsefullt att hitta texter som är skrivna så att man förstår dem.

I årskurserna 1–3 ska eleverna studera *hur texters avsändare påverkar innehållet*, vilket innebär att de ska få förståelse för att det bakom varje text finns en avsändare och att det kan påverka textens budskap och utformning. I årskurserna 4–9 berör innehållet mer olika tekniker för ett källkritiskt förhållningssätt. I årskurserna 4–6 ska undervisningen behandla *hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt*. I årskurserna 7–9 ingår även *hur man sovrar i en stor informationsmängd* i den här innehållspunkten. Det är viktigt att påpeka att ett källkritiskt förhållningssätt inte nödvändigtvis innebär att vara kritisk eller negativ till budskapet. Det handlar snarare om att lära sig att pröva en källas trovärdighet genom att ställa frågor om dess avsändare, syfte och budskap.

Innehållet *hur man refererar, citerar och gör källhänvisningar, även vid användning av digitala medier* finns bara i årskurserna 7–9. Denna punkt är viktig ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Eleverna behöver veta hur man kan hänvisa till någon annans text på ett korrekt sätt, så att de inte till exempel kopierar information från någon webbsida och klistrar in den i egna arbeten och på så sätt begår lagbrott. Eleverna behöver också lära sig hur hänvisningar till digitala källor kan göras, så att det tydligt framgår varifrån texten kommer.

Kommentarer till kursplanens bedömnings- och betygskriterier

Bedömnings- och betygskriteriernas uppgift är att fungera som måttstock för bedömning av elevens kunskaper. Kriterierna behöver läsas och tolkas i relation till syftet, det centrala innehållet och den undervisning som har bedrivits.

Läraren använder bedömnings- och betygskriterierna för att bedöma elevens kunskapsutveckling inom ämnet. Det kan vara omdömen inom ramen för den individuella utvecklingsplanen, för att avgöra om eleven behöver ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för undervisningen eller särskilt stöd. Ett annat skäl kan vara att säkerställa att eleverna får tillräckliga utmaningar för att nå så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Att ge ett omdöme innebär att läraren värderar de kunskaper eleven hittills har inhämtat i ämnet, utifrån vad undervisningen har gett eleven förutsättningar att utveckla i förhållande till kriterierna. I de årskurser där betyg sätts använder läraren betygskriterierna som ett verktyg för att bedöma elevens kunskaper vid betygssättningen.

Kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper

I vissa ämnen och årskurser i lågstadiet finns kriterier som är ett stöd för läraren att bedöma om en elev har uppnått en lägsta godtagbar nivå vid slutet av en årskurs. Många elever kan förstås ha kommit längre i sin kunskapsutveckling. Läraren gör avstämningar i förhållande till bedömningskriterierna under terminerna för att sammanfatta och dokumentera det kunnande eleverna har visat. Sådana avstämningar är ett sätt för läraren att säkerställa att det finns ett brett och varierat underlag vid tiden för bedömning av om en elev når eller inte når de bedömningskriterier som minst ska uppnås.

Betygskriterier

Betygskriterier används för betygssättning i vissa årskurser. Läraren fäster vid betygssättningen mer vikt vid sådana kunskaper som betonas i syftet eller som kan kopplas till många eller omfattande punkter i det centrala innehållet. Läraren fäster också mer vikt vid sådant som har fokuserats i undervisningen och där eleverna fått möjlighet att särskilt fördjupa sina kunskaper. Det innehållsliga sammanhanget är viktigt då de val läraren gör i undervisningen har betydelse för vad som blir möjligt för eleverna att lära sig och därmed vad som blir relevant att bedöma. Detta är skälet till att betygskriterierna måste läsas och tolkas i relation till syftet, det centrala innehållet och den undervisning som har bedrivits.

Betygskriterierna i årskurs 6 och 9 liknar i stor utsträckning varandra. När läraren tolkar betygskriterierna i relation till kursplanen och undervisningen blir det dock uppenbart att progressionen bärs av det centrala innehållet som skiljer sig åt mellan olika stadier, och att det konkreta undervisningsinnehållet blir mer

komplext i högstadiet.

För att betygskriterierna ska fungera som ett användbart verktyg för en sammantagen bedömning vid betygssättning är de formulerade på ett övergripande sätt. På så vis ger de läraren möjligheter att göra en allsidig bedömning utifrån ett brett och varierat underlag som lämnat utrymme för eleven att visa sina kunskaper på olika sätt. Under terminen görs också avstämningar i förhållande till betygskriterierna för att sammanfatta och dokumentera det kunnande eleverna har visat. Sådana avstämningar är ett sätt för läraren att säkerställa att det finns ett brett och varierat underlag vid tiden för betygssättning.

Lärarens uppgift är att sätta det betyg som sammantaget motsvarar elevens kunskaper genom att hitta den bästa överensstämmelsen mellan betygsunderlaget och betygskriterierna. En sammantagen bedömning handlar om att läraren analyserar både hur elevens kunskaper förhåller sig till betygskriteriernas delar och vilket betyg som helheten indikerar. För att få en bild av den sammantagna nivån på elevens kunskaper är tyngdpunkterna i ämnet vägledande. Läs mer om sammantagen bedömning vid betygssättning i Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning

Bedömnings- och betygskriterierna i ämnet svenska som andraspråk

Bedömnings- och betygskriterierna i svenska som andraspråk beskriver nivån för godtagbara kunskaper i läsförståelse i årskurs 1, för godtagbara kunskaper i årskurs 3 och för de olika betygsstegen i årskurserna 6 och 9.

Kriterierna för bedömning av godtagbara kunskaper i årskurs 1 berör enbart läsning och är därför skrivna i ett stycke. I övriga årskurser är bedömnings- och betygskriterierna indelade i fyra stycken.

- Det första stycket handlar om samtal och muntlig framställning och det andra stycket handlar om skrivande. Dessa båda stycken utgår från de två första långsiktiga målen som handlar om att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket efter syfte, mottagare och sammanhang.
- Det tredje stycket utgår från det tredje långsiktiga målet som handlar om läsning och analys av texter.
- Det fjärde stycket utgår från det fjärde långsiktiga målet som handlar om informationssökning och källkritik.

Läsning i bedömnings- och betygskriterierna

Att kunna läsa är viktigt för elevens självständighet och möjligheter att göra aktiva val i privatlivet, som samhällsmedborgare och inför framtida studier och arbetsliv. Det som står om läsning i bedömnings- och betygskriterierna utgår från att läsning är en produkt av två samverkande faktorer: avkodning och förståelse, som båda är nödvändiga. I kriterierna är förmågan att avkoda uttryckt som att

eleven *läser med flyt*. Läraren bedömer både elevens förmåga att avkoda skriftspråk och förmågan att förstå det skriftspråkliga innehållet. Avsikten är att läraren gör en samlad bedömning av elevens läsning. Vid bedömningen är dock varken avkodningsfaktorn eller förståelsefaktorn möjlig att helt bortse från.

Betygssättning och andraspråksdrag

Betygskriterierna för årskurserna 6 och 9 beskriver samma nivå på innehållet i elevens samtal, muntliga framställningar och texter i ämnet svenska som andraspråk som i ämnet svenska. En viktig skillnad mellan ämnena är dock att alla betygssteg i betygskriterierna för årskurserna 6 och 9 i svenska som andraspråk innehåller formuleringarna: *Elevens muntliga kommunikation kan i olika grad innehålla andraspråksdrag beroende på den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten och elevens texter kan i olika grad innehålla andraspråksdrag beroende på den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten.*

Av formuleringarna framgår att läraren i sin bedömning behöver beakta att elevens kommunikation kan uppvisa vissa typiska andraspråksdrag.

Andraspråksdrag visar sig på olika sätt beroende på hur utmanande uppgiften är och var i andraspråksutvecklingen eleven befinner sig. När eleven använder mer komplexa formuleringar och vid innehållsligt och tankemässigt utmanande situationer och uppgifter kan andraspråksdragen bli mer uttalade. Några exempel på typiska andraspråksdrag är felaktiga böjningsändelser, överanvändning av vanligt förekommande ord, inkorrekt ordföljd och enkelhet i meningsbyggnad. Andraspråksdrag visar sig också som begränsningar gällande precision och djup i ordförrådet samt lägre grad av språklig variation.

I bedömningen av elevens muntliga och skriftliga kommunikation utgår läraren från ett helhetsperspektiv. Det innebär att läraren beaktar att andraspråksdrag kan ha större eller mindre betydelse för kommunikationens kvalitet, beroende på typ och omfattning samt i relation till övriga förtjänster i elevens samtal, muntliga framställningar och skriftliga texter. Exempelvis kan läraren i den samlade bedömningen premiera att eleven skriver texter med ett mer komplext språk och innehåll och med vissa andraspråksdrag, framför att eleven skriver språkligt korrekta texter med enkel meningsbyggnad, begränsat ordförråd och enkelt innehåll.

Även när elevens muntliga och skriftliga kommunikation uppvisar andraspråksdrag ska lärarens bedömning utgå från betygskriteriernas formuleringar. Till exempel står det i betygskriterierna för skrivande i årskurs 6: *Eleven följer grundläggande regler för språkriktighet på ett **i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande** sätt*. Formuleringen innebär att läraren i bedömningen fokuserar på textens kommunikativa kvaliteter. Av det följer att läraren beaktar textens andraspråksdrag i ljuset av hur de påverkar elevens kommunikation. Det kan till exempel handla om hur tydligt innehållet framgår och i vilken grad eleven uppnår syftet med kommunikationen.

Kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper i läsförståelse i årskurs 1

Bedömningskriterierna i årskurs 1 är unika för svenskämnen och skiljer sig från övriga bedömnings- och betygskriterier genom att de endast omfattar en del av ett långsiktigt mål.

Eleven läser meningar i enkla, bekanta och elevnära texter genom att använda ljudningsstrategi och helordsläsning på ett delvis fungerande sätt. Eleven återger och kommenterar någon del av innehållet och visar begynnande läsförståelse. Med stöd av bilder eller frågor uppmärksammar eleven när det uppstår problem med läsningen av ord eller med förståelse av sammanhanget och prövar då att läsa om och korrigera sig själv. I samtal om texter som eleven lyssnat till för eleven enkla resonemang om texternas tydligt framträdande innehåll och jämför detta med egna erfarenheter.

Formuleringarna ovan avser att rikta lärarens bedömningsfokus mot elevens läsning, det vill säga både elevens förmåga att avkoda skriftspråk och förmågan att förstå det skriftspråkliga innehållet. Bedömningskriterierna omfattar förutom elevens egen läsning även förmågan att förstå innehållet i texter som eleven lyssnat till. Avsikten är att läraren bedömer om eleven förstår och kan resonera om texter, även då elevens förmåga att avkoda skriftspråk fortfarande är under utveckling.

Kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper i årskurs 3

Förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer

Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

De två första styckena i bedömningskriterierna i årskurs 3 utgår från de två målen här ovan. De avser att rikta lärarens bedömningsfokus mot elevens förmåga att kommunicera och anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang. I det första stycket beskrivs den muntliga kommunikationen och i det andra stycket beskrivs den skriftliga.

Eleven visar ett grundläggande ordförråd i samtal om elevnära frågor och ämnen. I samtalen ställer eleven frågor, ger kommentarer och framför egna åsikter. När eleven berättar om vardagliga händelser beskriver eleven dem så att det huvudsakliga innehållet framgår. Dessutom ger och tar eleven enkla muntliga instruktioner. Eleven uppmärksammar när språkliga missförstånd uppstår och ber då om förtydliganden.

Det första stycket i bedömningskriterierna innehåller konkreta detaljer ur det centrala innehållet. Avsikten är att läraren bedömer hur eleven deltar i samtal och om eleven huvudsakligen gör sig förstådd vid muntligt berättande. I samtalen gör läraren en samlad bedömning av om eleven visar ett grundläggande ordförråd. Det kan till exempel handla om att eleven formulerar sig med ett varierat ordval och att begränsningar i ordförrådet inte hindrar syftet med kommunikationen. Läraren gör också en samlad bedömning av om eleven kan ge och ta emot enkla muntliga instruktioner, något som har betydelse för elevens lärande och fortsatta skolgång. I bedömningen kan läraren utgå från flera olika undervisningssituationer och sammanhang. Läraren ska dessutom göra en bedömning av om eleven kan visa när språkliga missförstånd uppstår, vilket behövs för att kunna delta i ett samtal även när det egna svenska språket inte räcker till.

Eleven skriver enkla texter med läslig handstil och med digitala verktyg. I texterna använder eleven stor bokstav, punkt och frågetecken samt kan stava ord som eleven själv ofta använder och som är vanligt förekommande i elevnära texter. De berättande texter eleven skriver har en enkel röd tråd och i huvudsak fungerande handling.

Även det andra stycket som handlar om elevens skrivande innehåller konkreta detaljer ur det centrala innehållet. Avsikten är att läraren bedömer hur eleven följer grundläggande skrivregler samt gör sig förstådd i skriftliga kommunikationssituationer.

Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften

Det tredje stycket i bedömningskriterierna handlar om elevens förmåga att läsa, återge och resonera om olika slags texter.

Eleven läser bekanta och elevnära texter med flyt genom att använda lässtrategier på ett i huvudsak fungerande sätt. Eleven kommenterar och återger delar av innehållet och visar grundläggande läsförståelse. Eleven för också enkla resonemang om tydligt framträdande budskap i texterna.

Formuleringarna riktar lärarens bedömningsfokus mot elevens läsning, det vill säga både elevens förmåga att avkoda skriftspråk och förmågan att förstå det skriftspråkliga innehållet. Bedömningskriterierna innehåller en hänvisning till lässtrategier som ingår i det centrala innehållet. Att kunna använda enskilda lässtrategier är dock inte ett mål i sig, utan ska ses som ett medel för att uppnå målet att läsa med flyt och förstå texter. I slutet av årskurs 3 förväntas eleven kunna kommentera och återge delar av innehållet i texterna, något som i senare årskurser utvecklas till förmågan att sammanfatta texter på ett allt mer strukturerat sätt.

Förmåga att söka information från olika källor och värdera dessa

Det fjärde stycket i bedömningskriterierna riktar fokus mot elevens förmåga att söka och återge information.

Eleven söker information ur någon anvisad källa och återger grundläggande delar av informationen i enkla faktatexter. Texterna innehåller egna formuleringar och grundläggande ämnesspecifika ord och begrepp som används så att innehållet blir begripligt.

Formuleringarna här innebär att läraren bedömer om eleven kan söka information ur någon källa som läraren pekar ut. Läraren bedömer också hur eleven presenterar delar av informationen skriftligt, genom att använda egna formuleringar samt ord och begrepp som hör till det ämnesområde eleven skriver om.

Betygskriterierna i årskurserna 6 och 9

Förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer

Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

De två första styckena i betygskriterierna i årskurserna 6 och 9 utgår från de två målen här ovan. De avser att rikta lärarens bedömningsfokus mot elevens förmåga att kommunicera och anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang. I det första stycket beskrivs den muntliga kommunikationen och i det andra stycket beskrivs den skriftliga.

Årskurs 6: *Eleven samtalar om bekanta ämnen på ett sätt som **till viss del** upprätthåller samtalen/upprätthåller samtalen **relativt väl/väl**. Dessutom förbereder och genomför eleven muntliga framställningar med **i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande** inledning, innehåll och avslutning och **viss/relativt god/god** anpassning till syfte och mottagare. Elevens muntliga kommunikation kan i olika grad innehålla andraspråksdrag beroende på den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten.*

Årskurs 9: *Eleven samtalar om och diskuterar varierande ämnen på ett sätt som **till viss del** utvecklar samtalen och diskussionerna/utvecklar samtalen och diskussionerna **relativt väl/väl**. Eleven framför åsikter med **till viss del/relativt väl/väl** underbyggda argument. Dessutom förbereder och genomför eleven muntliga framställningar med **i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande** struktur och innehåll och **viss/relativt god/god** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Elevens muntliga kommunikation kan i olika grad innehålla andraspråksdrag beroende på den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten.*

Den inledande meningen i det första stycket riktar lärarens fokus mot hur eleven samtalar. I årskurs 6 gäller bedömningen samtal om bekanta ämnen. Det kan till exempel vara ämnen som tidigare har behandlats i undervisningen. Läraren bedömer i vilken grad eleven för samtal på ett sätt som gör att samtalen upprätthålls. I bedömningen kan läraren ta hänsyn till i vilken utsträckning eleven

samspekar med andra. Det kan handla om hur väl eleven lyssnar på andra elevers inlägg och bemöter dessa eller i vilken mån eleven bjuder in andra elever att delta i samtalet, exempelvis genom att ställa frågor.

I högstadiet gäller bedömningen även mer avancerade samtal och diskussioner om varierade ämnen. Läraren bedömer här i vilken grad eleven för samtal på ett sätt som gör att samtalen och diskussionerna utvecklas. Det kan till exempel handla om i vilken utsträckning eleven fördjupar eller breddar samtalen med ytterligare innehåll eller nya perspektiv. Även här kan läraren i bedömningen ta hänsyn till i vilken grad eleven samspekar med andra. I högstadiet bedömer läraren också i vilken grad eleven framför åsikter med hjälp av underbyggda argument.

Den avslutande meningen i det första stycket fokuserar på elevens muntliga framställningar. Formuleringen innehåller flera bedömningsaspekter som delvis sammanfaller och samverkar. Exempelvis kan det finnas samband mellan framställningarnas innehåll, struktur och anpassning till syfte och mottagare. Avsikten är att läraren gör en samlad bedömning av framställningarnas kvalitet, där de olika bedömningsaspekterna utgör delar av den helhet som står i fokus för bedömningen.

I årskurs 6 är bedömningen avgränsad till i vilken grad framställningarna kännetecknas av fungerande inledning, innehåll och avslutning, medan bedömningen i högstadiet omfattar framställningarnas innehåll och struktur i vidare bemärkelse. Läraren kan då exempelvis beakta hur väl dispositionen som helhet fungerar och hur tydligt eleven binder samman de olika delarna i en framställning. Bedömningen i årskurs 6 gäller hur väl eleven anpassar muntliga framställningar till syfte och mottagare, något som i högstadiet vidgas till att även gälla anpassning till sammanhanget. Läraren kan till exempel ta hänsyn till i vilken grad framställningarna väcker intresse, hur tydligt huvudbudskapet framgår eller i vilken mån innehållet är relevant och trovärdigt.

Det andra stycket i betygskriterierna riktar fokus mot elevens skriftliga framställningar.

Årskurs 6: *Eleven skriver olika slags texter med **begripligt/relativt tydligt/tydligt** innehåll, i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande struktur och viss språklig variation. Eleven följer grundläggande regler för språkriktighet på ett i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande sätt. Elevens texter kan i olika grad innehålla andraspråksdrag beroende på den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten.*

Årskurs 9: *Eleven skriver olika slags texter med **viss/relativt god/god** språklig variation, i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande struktur och innehåll samt **viss/relativt god/god** anpassning till texttyp, syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer språkliga normer på ett i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande sätt. Elevens texter kan i olika grad innehålla andraspråksdrag beroende på den innehållsliga och tankemässiga komplexiteten.*

Progressionen mellan stadierna hör samman med att komplexiteten i de texter som eleverna skriver ökar ju äldre eleverna blir. Det sammanfattande uttrycket *olika slags texter* kan omfatta alla slags texter som anges i det centrala innehållet och som behandlats i undervisningen, såväl skönlitteratur som sakprosatexter. I bedömningen kan läraren beakta i vilken utsträckning elevens skrivande omfattar den bredd av olika slags texter som har behandlats i undervisningen.

Formuleringarna i stycket innehåller flera bedömningsaspekter som delvis sammanfaller och samverkar. Exempelvis kan det finnas samband mellan texternas innehåll, struktur och anpassning till syfte och mottagare. Avsikten är att läraren gör en samlad bedömning av texternas kvalitet, där de olika bedömningsaspekterna utgör delar av den helhet som står i fokus för bedömningen.

I bedömningen kan läraren till exempel beakta i vilken grad texterna kännetecknas av en tydlig disposition och textbindning eller hur väl eleven varierar ordval och meningsbyggnad i texterna. I högstadiet bedömer läraren också i vilken grad eleven anpassar sitt skrivande till texttyp, syfte, mottagare och sammanhang. Läraren kan då exempelvis ta hänsyn till i vilken grad eleven anpassar språklig stil till olika sammanhang och mottagare eller i vilken utsträckning eleven använder ämnesspecifika begrepp med precision i relevanta sammanhang. I årskurs 6 gäller bedömningen hur väl eleven följer grundläggande regler för språkriktighet, medan bedömningen i högstadiet omfattar hur väl eleven följer språkliga normer i vidare bemärkelse.

Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften

Det tredje stycket i betygskriterierna fokuserar på elevens förmåga att läsa, sammanfatta och analysera olika slags texter.

Årskurs 6: Eleven läser skönlitteratur och sakprosatexter för barn och ungdomar med *flyt/gott flyt/mycket gott flyt* och visar *grundläggande/god/mycket god* läsförståelse. Dessutom sammanfattar eleven olika texter med *viss/relativt god/god* säkerhet. Eleven för också *enkla/utvecklade/välutvecklade* resonemang om tydligt framträdande budskap i olika texter.

Årskurs 9: Eleven läser skönlitteratur och sakprosatexter med *flyt/gott flyt/mycket gott flyt* och visar *grundläggande/god/mycket god* läsförståelse. Dessutom sammanfattar eleven olika texter med *viss/god/mycket god* säkerhet. Eleven för *enkla/utvecklade/välutvecklade* resonemang om innehållet i olika texter. Eleven visar också *grundläggande/goda/mycket goda* kunskaper om skönlitteratur och de sammanhang som olika verk har tillkommit i.

Progressionen mellan stadierna hör samman med att komplexiteten i de texter som eleverna läser ökar ju äldre eleverna blir. I årskurs 6 gäller bedömningen texter för barn och ungdomar, medan bedömningen i högstadiet kan omfatta ett bredare spann av även mer avancerade texter. Det sammanfattande uttrycket *olika texter* kan omfatta alla slags texter som anges i det centrala innehållet och som

behandlats i undervisningen, såväl skönlitteratur som sakprosatexter. I bedömningen kan läraren beakta i vilken utsträckning eleven läser och arbetar med den bredd av olika slags texter som har behandlats i undervisningen.

De inledande formuleringarna i stycket riktar lärarens bedömningsfokus mot elevens läsning, det vill säga både elevens förmåga att avkoda skriftspråk och förmågan att förstå det skriftspråkliga innehållet. Läraren bedömer också med vilken säkerhet eleven sammanfattar innehållet i olika texter. Det kan handla om i vilken utsträckning eleven återger innehållet så att det viktigaste framgår, i vilken grad eleven använder egna formuleringar och om eleven presenterar innehållet på ett i sammanhanget relevant sätt.

Den tredje meningen riktar lärarens fokus mot i vilken grad eleven utvecklar sina resonemang om olika texter. I bedömningen kan läraren ta hänsyn till i vilken utsträckning eleven uttrycker allmänna och vaga iakttagelser eller djupare och mer välgrundade tankar om texterna. I årskurs 6 gäller bedömningen tydligt framträdande budskap i texterna, medan bedömningen i högstadiet omfattar även mer avancerade resonemang om texternas innehåll. Det övergripande uttrycket *innehållet i texterna* kan omfatta den bredd av olika aspekter som har behandlats i undervisningen, exempelvis texternas budskap, uppbyggnad, språkliga drag, syfte och sammanhang. Läraren kan då exempelvis beakta i vilken grad eleven gör olika inferenser eller i vilken utsträckning resonemangen kännetecknas av en avvägd balans mellan detaljer och helhet.

Stycket om läsning i betygskriterierna för årskurs 9 avslutas med en formulering som riktar lärarens bedömningsfokus mot elevens kunskaper om skönlitteratur. Bedömningen kan omfatta alla delar i det centrala innehållet som berör skönlitterära texter, genrer, författare och verk och som behandlats i undervisningen. I bedömningen kan läraren beakta i vilken utsträckning eleven visar breda kunskaper i förhållande till den undervisning som har bedrivits om skönlitterära verk, deras innehåll, deras historiska och kulturella sammanhang samt deras uppbyggnad och språkliga drag.

Förmåga att söka information från olika källor och värdera dessa

Det fjärde stycket i betygskriterierna handlar om elevens förmåga att söka och värdera information.

Årskurs 6: *Eleven söker och väljer med viss/relativt god/god säkerhet information från ett avgränsat urval av källor och presenterar informationen med egna formuleringar och ämnesspecifika ord och begrepp. Eleven för enkla/utvecklade/välutvecklade resonemang om informationens användbarhet.*

Årskurs 9: *Eleven söker och väljer med viss/relativt god/god säkerhet information från olika källor och presenterar informationen på ett i huvudsak fungerande/fungerande/väl fungerande sätt, med egna formuleringar, ämnesrelaterat språk samt citat och källhänvisningar. Eleven för till viss del/relativt väl/väl underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.*

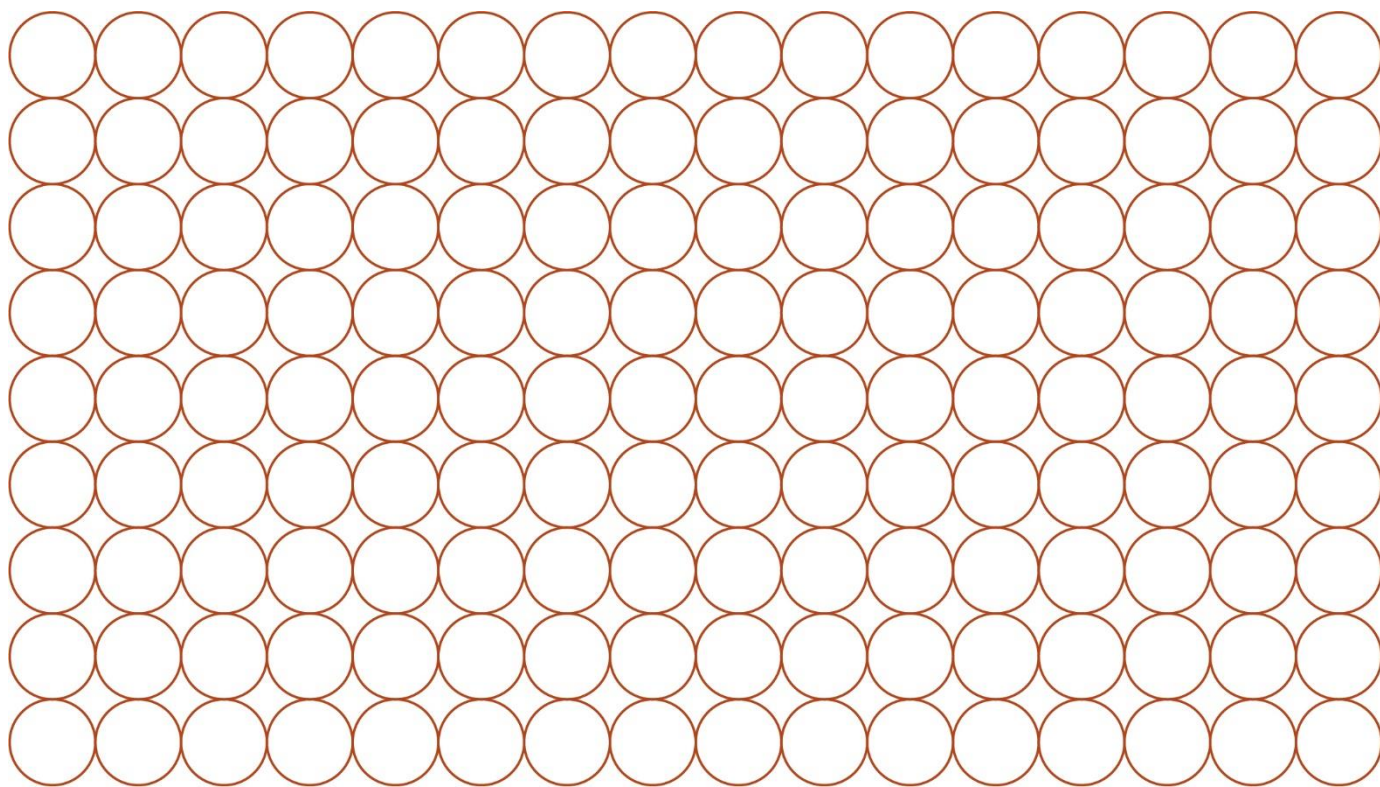
Progressionen mellan stadierna hör bland annat samman med att komplexiteten i de källor som eleverna använder ökar ju äldre eleverna blir. I årskurs 6 gäller bedömningen information från ett av läraren avgränsat urval av källor, medan bedömningen i högstadiet omfattar en mer självständig informationssökning från olika källor. I bedömningen kan läraren då ta hänsyn till i vilken utsträckning eleven hanterar både fler källor och källor av olika slag. Läraren kan också beakta i vilken grad eleven på ett medvetet sätt söker information utifrån kunskaper om olika källors möjligheter och begränsningar.

Den inledande meningen i fjärde stycket innebär att läraren bedömer med vilken säkerhet eleven söker information och hur eleven återger valda delar av informationen. Det handlar exempelvis om i vilken grad eleven väljer och använder information som är relevant i sammanhanget och hur väl eleven presenterar innehållet med egna formuleringar.

Bedömningen i årskurs 6 gäller om eleven presenterar informationen med egna formuleringar samt ord och begrepp som hör till det ämnesområde som behandlas. I årskurs 9 vidgas formuleringen så att läraren bedömer i vilken grad eleven presenterar informationen på ett fungerande sätt, med egna formuleringar, ämnesrelaterat språk samt citat och källhänvisningar. Läraren kan då beakta om språket i presentationerna är vagt och vardagligt eller mer formellt, koncentrerat och precist. Bedömningen omfattar även hur tydligt det framgår vilka delar av presentationen som utgör referat eller citat och vilka delar som återger elevens egna tankar och synpunkter.

Den avslutande meningen riktar lärarens fokus mot hur eleven värderar och resonerar om information och källor. Bedömningen kan göras vid olika tillfällen, exempelvis inför själva informationssökningen, i samband med elevens val av information eller i samband med presentationen.

Bedömningen i årskurs 6 fokuserar på i vilken grad eleven utvecklar sina resonemang om informationens användbarhet, något som i högstadiet vidgas och fördjupas till att gälla i vilken grad eleven för underbyggda resonemang om informationens och källornas användbarhet och relevans. Det innebär till exempel att läraren bedömer om resonemangen är vaga och osakliga eller om eleven på ett mer sakligt sätt belyser olika aspekter och baserar sina resonemang på mer specifika iakttagelser, fakta och sakförhållanden.

Skolverket

www.skolverket.se